

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

Barbora Toncarová

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra Výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Víkend na památkách Kaplicka

Weekend at the monuments of the
region Kaplice

Vypracoval: Barbora Toncarová
Vedoucí práce: Mgr. Josef Lorenc, Dr.

České Budějovice 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně za pomoci citované literatury a použitých zdrojů pod vedením doktora Josefa Lorence.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce fakultou, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. 7. 2024

.....

Barbora Toncarová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala panu doktorovi Josefu Lorencovi za jeho odborné vedení, cenné rady a podporu při psaní této bakalářské práce. Jeho znalosti a připomínky byly pro mě důležitým přínosem a pomohly mi dosáhnout stanovených cílů.

Děkuji mu za trpělivost a ochotu poskytovat zpětnou vazbu, která byla klíčová pro dokončení této práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá především tendencemi zvýšit zájem o kulturně-historické památky v regionu Kaplicka v jihočeském kraji a dodat tak motivaci navštěvovat i kulturně – historické památky jiné. Důležitou částí práce je vymezení geografických pojmů, které souvisí s navštěvováním historických památek a uvedení čtenáře do děje a znalosti základních pojmů souvisejících s prací. Práce popisuje historické okolnosti regionu, jednotlivé památky a dodává interdisciplinaritu mezi zeměpisem a výtvarnou výchovou, v neposlední řadě má i pedagogický ráz. Praktická část, se snaží zaujmout rodiny s dětmi, díky čemuž by bylo dosaženo větší návštěvnosti kulturně-historických památek a zájmu o ně. Didaktické listy vytvořeny v praktické části by měli sloužit kulturně informačnímu centru Kaplice jako výukový materiál pro rodiny s dětmi, které jej navštíví.

Klíčová slova

Návštěvnost kulturně-historických památek, zříceniny hradů, koněspřežní železnice, keltské hradiště, geografie turismu a cestovního ruchu, didaktické listy, jihočeský kraj, region Kaplicko

Citační záznam

TONCAROVÁ, Barbora. *Víkend na památkách Kaplicka*. České Budějovice, 2024. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce Mgr. Josef Lorenc, Dr.

Abstract

This bachelor's thesis mainly deals with the tendency to increase interest in cultural-historical monuments in the region of the chapel in the South Bohemian region and thus provide motivation to visit other cultural-historical monuments as well. An important part of the work is the definition of geographical terms that are related to visiting historical monuments and introducing the reader to the story and knowledge of basic terms related to the work. The work describes the historical circumstances of the region, individual monuments and adds interdisciplinary between geography and art education, last but not least, it also has a pedagogical character. The practical part is trying to attract families with children, thanks to which more visits to cultural-historical monuments and interest in them would be achieved. Didactic sheets created in the practical part should serve the cultural information center Kaplice as teaching material for families with children who visit it.

Key words

visiting cultural and historical monuments, castle ruins, horse-drawn railways, celtic forts, geography of tourism, didactic sheets, South Bohemia region, Kaplice region

Obsah

I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Základní geografické vymezení a pohled na region.....	9
1.1 Vymezení pojmu geografie turismu a cestovního ruchu.....	9
1.2 Fyzickogeografická charakteristika Jihočeského kraje	10
1.3 Charakteristika Novohradských hor.....	11
1.4 Charakteristika Kaplicka	12
2 Vymezení základního dělení památek.....	17
2.1 Výchova ke vztahu ke kulturně-historickému dědictví.....	18
2.2 Návštěvnost a ochrana historických památek	20
3 Konkrétní památky v regionu jako objekt studia	23
3.1 Koněšpřežní železnice.....	23
3.2 Přepřahací stanice Bujanov	27
3.3 Zřícenina hradu Velešín	27
3.4 Zřícenina hradu Pořešín	29
3.5 Sokolčí	31
3.6 Zřícenina hradu Louzek	32
3.7 Hradištský vrch – keltské hradiště.....	33
II. PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 Pracovní listy k památkám v regionu.....	36
4.1 Záměr práce.....	36
4.2 Popis pracovního sešitu.....	38
Závěr	43
Seznam použitých zdrojů	44
Seznam příloh	46
Přílohy.....	46
Zdroje příloh	56

Úvod

Jihočeský kraj je známý svou bohatou historií, která se odráží v četných památkách, které jsou roztroušené po celém regionu. Tato bakalářská práce se zaměřuje zejména na zajímavá historická místa v Jihočeském kraji, která jsou ideální nejen pro výlet, ale i delší dovolenou. Konkrétně se tato práce bude věnovat stanicím koněspřežné železnice na Holkově a v Bujanově a několika významným zříceninám hradů.

Teoretická část bakalářské práce přibližuje problematiku, která je potřeba ke komplexnějšímu pochopení práce, následné navázání praktické části a propojení s dílčími částmi, které se snaží o propojení různých druhů oborů z důvodu zvýšení motivace zájmu širší společnosti nejen o historii a cestovní ruch uvnitř České republiky, ale i vliv historie na moderní dobu. Tato práce je zajímavá svou interdisciplinarnitou, jelikož se snaží propojit vědu zeměpisnou společně s výtvarnou výchovou a edukačním způsobem tyto obory co nejlépe využít k potencionálnímu prospěchu nejen této práce, ale i výstupu, který bude následně využíván v kaplickém infocentru pro návštěvníky. Jelikož vybraná oblast má zajímavou historii, která neovlivňovala jen místní kulturu, a život obyvatel obecně, ale měla vliv i na spoustu dalších událostí v obcích kolem ba dokonce i státech. Toto vše z toho důvodu, že se oblast nachází na pohraničí České republiky a Rakouska, tudíž zde zaznamenáváme historické zvláštnosti spojené například s odsunem obyvatel z důvodu světové války. Díky hranicím v těsné blízkosti se v této oblasti můžeme setkat s občany, kteří ovládají zahraniční jazyk velmi dobře, a díky tomu z nich spousta pracuje většinou těsně za hranicemi v Rakousku.

V praktické části jsou vypracovány didaktické listy, které mají pomoci ke zvýšení již zmíněného zájmu nejen návštěvníků daných oblastí, ale i mládeže ve školách. Tyto didaktické listy nemají za úkol pouze zvyšovat zájem společnosti, ale také budou naučnou pomůckou právě v oblasti historie, geografie a všemu, co je s tímto spojené.

Tato práce si klade za cíl nejen popsat historické a archeologické aspekty vybraných památek, ale také poukázat na jejich turistický potenciál a význam pro místní komunitu. Díky propojení historie, kultury a přírodních krás nabízí tento region návštěvníkům neopakovatelné zážitky a motivaci pro poznávání. Tato práce má přispět k lepšímu porozumění a ocenění bohatého kulturního dědictví této části Jihočeského kraje a inspiruje čtenáře k objevování těchto jedinečných míst. Význam těchto historických památek nespočívá pouze v jejich minulosti, ale i v jejich schopnosti obohatit současnou kulturu a turistický ruch. Jihočeský kraj tak zůstává živoucí učebnicí historie, která je otevřena všem, kdo má zájem se dozvědět více o jeho bohaté minulosti a krásě, kterou tento kraj bezpochybně nabízí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní geografické vymezení a pohled na region

I přesto, že se tato práce zaměřuje převážně na kulturně – historické odvětví a většina textu je zaměřena na historickou a výtvarnou oblast, téma této práce se musí zabývat i odborně geografickou částí. Důvodem této kapitoly je uvést čtenáře do základní problematiky geografie, a to z důvodu bližšího pochopení záměru a výstupu této práce.

Základní geografické pojmy, které jsou pro tuto práci klíčové, budou vysvětleny v následujících částech práce. Poněvadž se práce zabývá cestováním po kulturně–historických památkách a turismem je důležité tyto pojmy vysvětlit, aby bylo textu dostatečně porozuměno.

1.1 Vymezení pojmu geografie turismu a cestovního ruchu

Geografie turismu je jednou z nejmladších disciplín geografie a má své vědecké počátky ve 30. letech minulého století. V těchto letech došlo zejména k rozpracování definic pojmů a také k vymezení sféry geografických problémů. Po druhé světové válce nastal obrovský rozmach geografie turismu, vedoucí k vytvoření samostatné disciplíny geografie. Významným geografem, který definoval turismus z hlediska geografických aspektů byl například Peter Mariot. Ten definoval turismus jako „společenskou aktivitu, která podmiňuje přemísťování obyvatelstva do části krajinné sféry, charakterizovaných interakcemi krajinných prvků, schopnými vyvolat dočasnou změnu místa pobytu“.

V geografii turismu má klíčové slovo studium předpokladů, které tento významný fenomén moderní doby umožňují a formují. Dle funkčně-chronologického přístupu je můžeme rozdělit na předpoklady selektivní, lokalizační a realizační.¹

Selektivní předpoklady

Lze označit za stimulační a charakterizovat jako předpoklady, které stimulují vznik turismu a funkci poptávky. Vyjadřují způsobilost dané oblasti či země podílet se na turismu aktivně i pasivně a umožňují vybrat ty obyvatele nebo ty oblasti, které mají nejlepší předpoklady na účast na turismu.²

¹ [Srov]HESKOVÁ, M. a kol. (2006). Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy (1.vyd.). Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-948-3

² [Srov]HRALA, V. (2001). Geografie cestovního ruchu (4.vyd.). Praha: IDEA SERVIS. ISBN 80-85970-36-8

Lokalizační předpoklady

Rozhodují o funkčním využití konkrétní oblasti turismem z hlediska přírodních možností a z hlediska charakteru a kvality společenských a konturně-historických podmínek a atraktivit. Kulturně-historické památky mají v komplexu lokalizačních společenských či kulturně-historických předpokladů největší význam a zauímají v motivaci turismu specifické místo. Jejich prostřednictvím se účastníci turismu seznamují s historií, architekturou, technickými památkami a kulturou konkrétních území.³

Realizační předpoklady

Zabezpečují realizaci turismu v jednotlivých lokalitách a vytváří podmínky pro funkční využití lokalizačních předpokladů. Dělíme je na suprastrukturu (ubytovací, stravovací služby a další zařízení, která mají pozitivní vliv na rozvoj turismu v destinaci např. směnárenské a pojišťovací služby) a infrastrukturu (veřejná doprava, parkovací plochy a odpočívadla).⁴

Vymezení základních pojmů v oblasti cestovních ruchů

Cestovní ruch: činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa ležícího mimo její běžné prostředí, a to na dobu kratší, než je stanovená (v mezinárodním cestovním ruchu se jí rozumí 1 rok, v domácím cestovním ruchu 6 měsíců), přičemž hlavní účel cesty je jiný než výkon výdělečné činnosti v navštíveném místě.⁵

Destinace cestovního ruchu: přirozený celek, který má z hlediska podmínek rozvoje cestovního ruchu jedinečné vlastnosti, odlišné od jiných destinací.⁶ Podle WTO⁷ představuje destinace místo s atraktivitami a s nimi spojenými zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu nebo skupina vybírá pro svou návštěvu a které poskytovatelé přinášejí na trh.⁸

1.2 Fyzickogeografická charakteristika Jihočeského kraje

Jihočeský kraj má rozlohu 10 057 km². Je to druhý rozlohou největší kraj v České republice a představuje 12,8 % z rozlohy našeho státu. Jihočeská kotlina je centrem Jihočeského kraje a je tvořena Českobudějovickou pánví spolu s pánví Třeboňskou. Tato centrální oblast je omezena z jižní a západní strany pohořím Šumava, jeho východní kraj území Novohradskými

³ [Srov] HRALA, Václav. *Geografie cestovního ruchu*.

⁴ [Srov] HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Geografie turismu*. Grada Publishing as, 2012.

⁵ [Srov] MALÁ, Vlasta. *Základy cestovního ruchu*. Oeconomica, 2002.

⁶ [Srov] KOTÍKOVÁ, Halina. *Cestovní ruch jako teoretická disciplína v kontextu kinantropologie*. *Tělesná kultura*, 2010, 33.2: 82-96.

⁷ WTO-World Trade Organization-světová obchodní organizace zabývající se pravidly globálního obchodu mezi státy

⁸ [Srov] HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Fortuna, 2006.

horami, východní hranici tvoří Českomoravská vrchovina a severní a severozápadní hranici tvoří vrchovina Středočeská a Brdská pahorkatina. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400-600 metrů nad mořem, s čímž souvisejí poněkud drsnější klimatické podmínky.⁹

Kraj má výhodnou pozici vzhledem k sousedním státům, sousedí jak s Rakouskem, tak i s Německem. Po roce 1989 se kraji a lidem v něm žijícím otevřeli nové možnosti mimo jiné i s rozvojem cestovního ruchu, kde je velkým plusem vysoká atraktivita, jakožto území s málo narušeným přírodním prostředím a s velkým množstvím kulturně-historických památek.

Na území jihočeského kraje se vyskytují tři druhy klimatických oblastí. Klimatická oblast chladná, která převládá v oblastech s vyšší nadmořskou výškou (celé pohoří Šumava, nejvyšší partie Blanského lesa a Novohradských hor). Dále mírně teplá 1, která je zastoupena v podhorských partiích v pohoří Šumava a dále pak jižně od krajského města k hranicím s Rakouskem až po Novohradské hory a také ve vyšších partiích Středočeské pahorkatiny a Českomoravské vrchoviny, které jsou na severovýchodním území Jihočeského kraje. Centrální část kraje v oblasti Českobudějovické a Třeboňské pánve je reprezentována mírně teplou klimatickou oblastí 2.¹⁰

1.3 Charakteristika Novohradských hor

Pohraniční hory, lemující jako prsten Českou republiku jsou z geologického hlediska nejvýchodnějším pokračování Šumavského masívu a vyplňují prostor mezi řekou Malší na jihu a západě a česko-rakouskou hranicí na východě. Patří k horám relativně nedotčených moderní civilizací, i když v minulosti byly poměrně hojně osídleny německy mluvícím obyvatelstvem.¹¹

Pro cestovatele, uvyklého exotických destinací, mohou Novohradské hory působit na první pohled nezajímavě, ale opak je pravdou. V těchto horách, v nejjihnějším místě republiky, nalezneme mnoho míst a zákoutí, byť třeba ve skromnější míře např. žulové věže na Vysoké či Kuní hoře, anebo na Mandlsteinu. Nachází se zde i skalní stěny hojně navštěvované horolezci ve Slepíčích horách, které těsně sousedí s Novohradskými.¹²

V Novohradských horách nalezneme rozsáhlé lesy, sluncem prozářené louky, šumějící potoky a mnoho rybníků s nádhernými výhledy na hory. Prolíná je mnoho cest a cestiček, které spojují pohádkové vesnice. Zaujímají 162 kilometrů čtverečních z rozlohy Čech a rozprostírají

⁹ [Srov] Školní atlas České republiky. Praha: Geodézie ČS, a.s. 1. vydání. 1999.

¹⁰ Tamtéž

¹¹ [Srov] Novohradské hory. Dostupné z: www.ceskycestovatel.cz/novohradske-hory/.

¹² [Srov] Pohoří Novohradské hory. Dostupné z: <https://www.natreku.cz/novohradske-hory/#>.

se kolem Nových Hradů, Benešova nad Černou, Dolního Dvořiště a Malont až ke státním hranicím s Rakouskem. Na území Rakouska sahají téměř až po údolí Dunaje.¹³

Na území Rakouska se tyto hory nazývají Freiwald, kde nejvyšší horou je Viehberg s 1112 nadmořskými metry a je asi 400 metrů od hory na Českém území – Kamenec. V těchto horách pramení řeka Lužnice, Malše, Stropnice, Černá a Pohořský potok.¹⁴

Nejvyšší hora Novohradských hor je Kamenec s výškou 1071 m n.m., Myslivna s výškou 1040 m n.m. a Vysoká, která měří 1034 m n.m., celkově mají hory přibližně osmnáct vrcholů. Dominanta těchto hor spočívá zejména ve vzácně zachovalé přírodě, která je ušetřena zásahy člověka a to především kvůli pohraničnímu pásmu, které zde v minulosti bylo. Díky těmto jedinečnostem území byly Novohradské hory v roce 2000 vyhlášeny Národním parkem.¹⁵

V horách najdeme mnoho rašelinišť vrchovištních a přechodného typu. Drobná rašeliniště v údolích horních toků převládají, největší z nich je Stodůlecké s rozlohou 30 hektarů, které je přírodní památkou. Další rašeliniště bylo u Černého Údolí, jeho velikost byla 20 hektarů, ale v současné době je již odvodněno a zalesněno. Co se týče ostatních rašelinišť, jejich velikost už není tak velká, avšak dohromady zaujímají rozlohu asi 170 hektarů.¹⁶

1.4 Charakteristika Kaplicka

Vývojové etapy

Jelikož je Kaplicko považováno, že v pravěku bylo téměř neobydleno je proto typické chudšími archeologickými nálezy právě z tohoto období. Ve starší době bronzové bylo kolonizováno jádro jižních Čech, kde v této době bylo na jihu Čech charakteristické zejména budování výšinných sídlišť a hradišť a to povětšinou v blízkosti řek Malše a Vltavy. Toto slovanské osídlení dokládá hradiště, které je přibližně 5 kilometrů od města Kaplice, kde se později pravděpodobně nacházela slovanská pevnost, kde sídlila hlídka kmene Doudlebů.¹⁷

Na konci 5. století zde končí germánské osídlení a poté v 7. století přicházejí první Slované, kteří zde našli pravděpodobně téměř vylidněný kraj. Následně v 9. století byl tento

¹³ [Srov] *Přírodní park Novohradské hory* [online]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/prirodni-park-novohradske-hory>.

¹⁴ [Srov] Novohradské hory. Dostupné z: www.ceskycestovatel.cz/novohradske-hory/.

¹⁵ *Přírodní park Novohradské hory* [online]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/prirodni-park-novohradske-hory>.

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ [Srov] SAILER, Herbert. *Kaplice-dějiny jednoho městečka na Šumavě*.

lesnatý a hornatý kraj osídlen již zmíněným slovanským kmenem Doudlebů, který se později nacházel pod vládou Slavníkovců – ti pak podlehlý kolem roku 995 Přemyslovcům.¹⁸

Kaplice jako taková vznikla v raném středověku jako trhov^á ves na důležit^é obchodní stezce, přes kterou se dopravovala sůl a spojovala Horní Rakousko s jižními Čechami. Kaplice díky výhodné poloze na stezce těžila a z malé osady se začala měnit na městečko. Toto území jakožto poddanské město bylo součástí pořešínského panství, a až později přešlo pod panství novohradské. Avšak v roce 1434 si Kaplici i Pořešín přivlastnil Oldřich II. z Rožmberka. Po vymření Rožmberků statky zdědily Švamberské a po nich přešel majetek do rukou vítěze bělohorského, císařského vojevůdce Karla Bonaventury Buquoye. Některá z uliček a průchodů napovídají renesanční či barokní podobu města.¹⁹

V polovině 19. století se díky zrušení poddanství a odstranění vrchnostenského systému stalo sídlem politického i soudního okresu. Přes čestné reorganizace a politické zvraty zůstalo okresním městem až do roku 1960. I přesto, že k tomuto územnímu celku patřilo Vyšebrodsko a Novohradsko zůstávalo nadále městem spíše venkovského charakteru. Poválečným odsunem němců počet obyvatelstva ve městě podstatně poklesl. Z původních 2252 obyvatel zde žilo pouze dva roky po válce 1588 lidí. V dalších letech však počet obyvatel začal stoupat, kde například v roce 1977 žilo ve městě 6466 obyvatel a dalších 638 v přilehlých osadách. Poloha města byla až do roku 1989 značně nevýhodná a to z důvodu totalitního režimu té doby, avšak po pádu železné opony došlo k oživení díky podnikatelství a turistickému ruchu.

Hlavní kulturně-historické události a tradice

Jednou z doložených tradic je v Kaplici divadlo. Od 17. století se při církevních slavnostech v kostele hrávali divadelní hry s biblickými náměty a v roce 1850 mělo německé divadlo v Kaplici svou danou místnost. Spolu s TJ Sokol v roce 1922 byl založený i Český divadelní sbor, který právě na TJ svou činností pomáhal vydělávat. Hrávalo se u Zeleného stromu (nyní Slovanský dům), ve Zlatém Kříži a málo častěji v Městském divadle, což později sloužilo jako budova komunálních služeb. Tělovýchovná činnost existovala na Kaplicku již před založením samotného Sokola, ale ve většině se jednalo především o německé nacionalistické organizace. Prvními cvičenci byli zakladatelé sokola a jejich děti, vojáci a omladina českých vesnic. V té době tělocvičná jednota zakoupila pozemky v obci Blansko a vybuodovala letní cvičiště, kde se provazovali mimo jiné atletické disciplíny a vznikla organizovaná odbíjená. Následoval vznik odboru tenisu a německého fotbalového klubu, a to v předválečných letech. V roce 1945, po 2. světové válce znovu působí Tělocvičná výchova

¹⁸ [Srov] SAILER, Herbert. *Kaplice-dějiny jednoho městečka na Šumavě*.

¹⁹ Tamtéž

Sokol a Sportovní klub Kaplice, kde probíhá kopaná, atletika, stolní tenis, lední hokej a cyklistika. V padesátých letech 20. století vznikly další dobrovolné sportovní organizace, které se také v tomto desetiletí sloučily do tělovýchovné jednoty Slavoj později přejmenovanou na Spartak Kaplice.²⁰

První opravované budovy v Kaplici, po roce 1945, byly budovy kulturní, a to kulturní dům či kina. V tomto období, kdy byla kultura řízena komunisty byly oblíbené folklórní soubory písní a tanců, také politicky angažované mládežnické soubory a v neposlední řadě malé dechovky. Ve městě Kaplice se dodnes nachází také hudební škola, která sídlí v kapli sv. Josefa a sv. Barbory, což byl dříve špitál a od roku 1956 zde sídlila právě hudební škola.

Budova kina je ve městě velice dlouhá, začíná již v roce 1946, kdy se v této budově konali právě sportovní akce, jelikož zde byla vystavěna tělocvična. Mimo sportovní cvičení se zde konala také ochotnická představení a taneční zábavy. Po dvou letech se z budovy stalo kino, které bylo v průběhu let několikrát rekonstruováno. V porovnání se současností se v kině promítalo o mnoho více.²¹

Jelikož město bylo na hranici železné opony, sídlila zde vojenská posádka, útvar policejních složek, dále zde bylo výcvikové středisko kuchařů. Nejčastěji sídlily v objektu bývalých kasáren, které nyní již neexistují, a dalším navštěvovaným místem bylo právě kino.

Až neuvěřitelná je událost rockového koncertu v Kaplici, kde vystoupily skupiny Abraxas, Pražský výběr a další. Toto vše se událo právě za doby totalitního režimu. Na akci byly přítomni příslušníci Veřejné bezpečnosti se psy, kteří limitovali cestu z haly a mlátili některé fanoušky pendrekem a odváželi je pryč.

Významní rodáci města Kaplice

Ve městě se narodilo hned několik důležitých osobností. První je Jakub z Kaplice, který byl vrstevníkem Mistra Jana Husa. Jakub z Kaplice byl kněz, jež se svými druhy zakoupil dům „U černé růže“ v Praze a následně ho věnoval českým univerzitním studentům.

Václav Ecker se narodil v roce 1630, byl jezuita a působil jako profesor rozličných předmětů, dále pak jako kazatel. Jeho velkým dílem byl spis „Diurnum quotidianae virtus“, který byl vydán v Praze roku 1659.

²⁰ [Srov] HORYNA, Mojmir. *Novohradské hory a Novohradské podhůří-příroda, historie, život*.

²¹ Tamtéž

Kněz a pedagog Ferdinand Kindermann zahájil svou kariéru v jižních Čechách jako vychovatel ve šlechtické rodině Buquoyů. Od roku 1771 působil jako farář a děkan v Kaplici, zasloužil se o vybudování vzorové industriální školy, kde děti mimo jiné získávali i základy právě zeměpisu, dějepisu, přírodopisu ale také základy pro obratnost v oblasti pěstování ovoce a zeleniny, domácí práce či řemeslnou přípravu. V roce 1774 byla zavedena povinná školní docházka, a tak Kindermann odchází jako odborník do školské komise v Praze.

Důležité je zmínit i učitele latiny na benediktinském gymnáziu v Rakousku Pátera Placidiuse Hall, dále učitele Ignaze Oberparleitera, který byl i literárně činný. Své povídky časopisů a pro město je významným kronikářem. Posledním významným učitelem narozeným v Kaplici v roce 1850 je PhDr. Johann Matthäus Klimesch. Jeho pedagogická činnost započala na Vysoké škole v Grazu, kterou i on sám vystudoval, byl mu udělen titul „Doktor filosofie“, dále učil v Praze a ve Slovinsku.

Kaplicko je oblast, která tvoří jižní bránu ČR. Dominantou je město Kaplice, kde žije přibližně 7600 obyvatel a je obcí s rozšířenou působností. Historické jádro města se stalo v roce 1990 městskou památkovou zónou. Nachází se v nadmořské výšce 550 metrů. Protéká jí řeka Malše a nejvyšším bodem města je Blanský vrch.

První písemná zpráva o městu Kaplice je z roku 1257, v té době patřila pod zprávu premonstrátského kláštera v Milevsku, kdy list papeže Alexandra II. udělil kostelu v Kaplici výsadu vydávání odpustků. Dále ve 13. století se Kaplice připojila k pořešínskému panství. V roce 1387 Markvart z Pořešína uděluje městské právo již samostatně, i když počátkem 15. století byly tyto listiny zničeny vlivem požáru.

V roce 1529 město získalo od krále Ferdinanda I. výsadu, a to právo konat ročně dva výroční trhy. V roce 1919 se stala Kaplice hlavním místem okresních a místních úřadů, okres v tu dobu tvořily tři soudní okresy a to Kaplice, Nové hrady a Vyšší Brod., i přesto byla Kaplice vedena jako městyš. Díky Eduardu Benešovi, který byl tehdejší prezident ČSR, byl v roce 1937 udělen Kaplici statut města, při jeho návštěvě. V roce následujícím se na základě Mnichovské dohody stalo město součástí Německa a bylo připojeno k rakouské župě Oberdonau. Po této změně se původní obyvatelstvo muselo vystěhovat.

Osvobození tohoto území proběhlo roku 1945 díky spojeneckým vojskům. Armáda sovětská zůstala v městě, armáda USA se stáhla do Omlenic na demarkační čáru. Ve spojitosti s tímto obdobím ve městě Kaplice nalezneme hrob a památník sovětských vojáků, kteří zemřeli ve zdejší nemocnici (budova české školy).

Zajímavou dominantou města je kostel svatého Petra a Pavla. Tento kostel je původně gotický dvoulodní chrám s věží při severní straně západního průčelí a polygonálním, pěti stranami osmiúhelníka uzavřeným presbytářem. Jeho dvoulodí je klenuto osmi poli síťové klenby na tři střední pilíře. V západní straně dále nalezneme hvězdicovité klenby a v presbytáři paprscitý závěr. Zkřížená žebra mezi poli jsou pouze malovaná a opěrný systém, který se u objektu nachází jsou jednou odstupněné, se sedlovými střížkami nad posledním stupněm.

V souvislosti s tímto objektem je důležité zmínit, že spodní část zdiva lodí je odlišná. Ve třináctém století byla vystavěna věž a hlavní loď, následně pak bylo tvořeno zaklenutí kostela a výstavba presbitaria, což náleží pozdně gotické výstavbě poslední třetiny patnáctého století. Severní sakristie byla zaklenuta v renesanci a reminiscenci na gotiku v podobě lomených čel, jižní předsíň vznikla v baroku a východní sakristie v šedesátých letech devatenáctého století.

Kostel svatého Floriána, který se nachází v těsné blízkosti kostela sv. Petra a Pavla je další významnou stavbou. Jedná se o jednolodní objekt s polygonálně uzavřeným presbytářem, bez opěráků. Vzorem pro loď i závěr kostela byl kostel sv. Víta z Českého Krumlova. Na západní straně je vystavěna neogotická dřevěná kruchta. Kostel je jednoznačně pozdně gotickou stavbou, tudíž se jedná o kotel mladší, než je sv. Petr a Pavel.

2 Vymezení základního dělení památek

V této části práce se budeme zaměřovat na základní dělení historických památek, které je nezbytně nutné znát pro pochopení řešené problematiky i v souvislosti s výchovou. Znalost rozdělení památek je důležitá pro návštěvnost a také způsob chování v kulturně-historickém prostředí, což je tématem následující kapitoly.

Galvasová rozděluje památky na kulturně-historické památky, což jsou hrady, zámky atd., které plní především funkci poznávací a na kulturní zařízení, kterými jsou například muzea, divadla, hvězdárny atd. Dále rozděluje historické atraktivity podle stupně ochrany na tři základní typy kulturních památek a další důležitou část, kterou je UNESCO.²²

Nejvyšší stupeň mají památky UNESCO, kterých je v České republice dvanáct. A právě označení UNESCO má funkci velkého lákadla pro turisty. Nejdůležitější část kulturního bohatství národa mají národní kulturní památky, které mají vlastní režim ochrany. Na městský nebo vesnický charakter se rozdělují památky, které patří do památkové rezervace a památkové zóny. Památkové rezervace jsou součástí souboru nemovitých kulturních památek nebo archeologických nálezů. Památkové zóny jsou menší části území, kde je i malý podíl kulturních památek. Tyto typy jsou vymezeny zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.²³

Pokud památky vlastní obce, mají mnohem horší postavení než pokud je vlastníkem NPÚ²⁴. Většinou vlastní památky, které jsou z hlediska turistického ruchu druhořadé nebo se nachází v nevyhovujícím technickém stavu. Obce mají samozřejmě i omezenější finanční prostředky. Ty jim nedovolují provádět rozsáhlejší opravy a rekonstrukce památek, a tak obce tyto objekty spíše jen udržují. Občas se stávalo, že tyto památky byly používány pouze jako sklady, viz hrad Pořešín nebo Velešín, které sloužily jako sklad pro potřeby zdravotnického zásobování do roku 2004.²⁵

Po roce 1989 se vytvořila skupina soukromých vlastníků kulturních památek. Byli to restituenti²⁶ z řad bývalé šlechty – např. Schwarzenbergové nebo Kinští. Ti se se svými památkami brzo dokázali uplatnit na trhu cestovního ruchu používáním zahraničních marketingových metod. Mezi památky, které jsou úspěšné na trhu, a přitom jsou v majetku soukromých vlastníků lze zařadit např. Orlík, Rychnov nad Kněžnou nebo zámek Dětenice.

²² GALVASOVÁ, Iva, et al. Průmysl cestovního ruchu. *Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha 2008, 264 s., ISBN 978-80-87147-06, 2008, 1.*

²³ Tamtéž

²⁴ NPÚ-Národní památkový ústav

²⁵ [Srov] SZCZYRBA, Zdeněk; FŇUKAL, Miloš; KUDRNOVSKÝ, Emil. NÁVŠTĚVNOST PAMÁTKOVÝCH OBJEKTŮ V ČR-VÝVOJOVÉ TENDENCE PO ROCE 1989.

²⁶ Restituent-člověk, kterému byl navrácen neoprávněně odebraný majetek

Státní památky nemohou převzít celou marketingovou strategii těchto památek, ale velmi často se zde inspirují kvůli jejich úspěšnosti.²⁷

2.1 Výchova ke vztahu ke kulturně-historickému dědictví

Tato výchova probíhá z důvodu stále silněji pociťované společenské potřeby probudit nejen v žácích, ale i v širší společnosti, v jejich formativním období zájem o prostředí, ve kterém žijí, přivést je k uvědomění si jeho kulturních a historických hodnot a umožnit jim, aby k ochraně těchto hodnot a k péči o ně dovedli zaujmout aktivní postoj.²⁸

„Historické prostředí má potenciál stimulovat každého, bez ohledu na věk nebo socio-kulturní původ, aby rozvíjel svou tvořivost, rozumové schopnosti i představitost, aby se aktivněji a sebevědoměji zapojil do občanského života a aby zvyšoval své porozumění místnímu, přírodnímu, regionálnímu, národnímu i globálnímu prostředí“²⁹

Záměrem výchovy ke vztahu ke kulturně-historickému dědictví, je nutno umožnit žákům, aby si vytvářeli kladný vztah především k dědictví na úrovni regionu, ze kterého pocházejí nebo kam chodí do školy: „Právě zde totiž vznikají přímě osobní vazby k místu i lidem, právě zde se žáci mohou nejlépe podílet na účinné ochraně krajiny či pamětihodností, vyslovit se k rozhodnutí místních zastupitelských orgánů či se plnohodnotně zapojit do života místní komunity. Zakotvení v určitém místě pak souží jako výchozí bod pro pochopení širších souvislostí ve smyslu sounáležitosti našeho a celosvětového kulturního dědictví.“³⁰

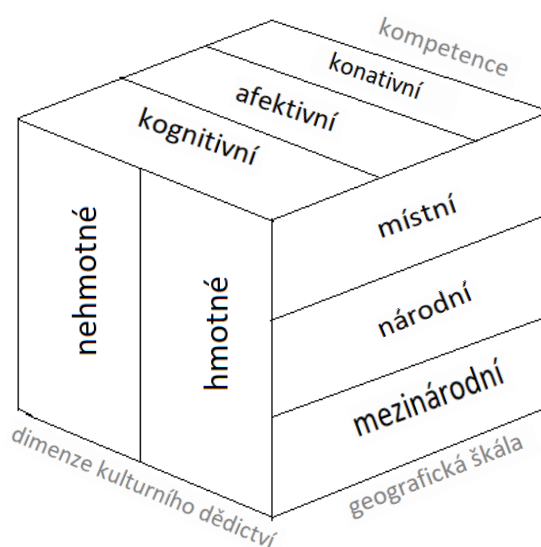
Dle Tima Copelanda, je důležité rozvinout vzdělávací potenciál kulturně vzdělávacího dědictví v oblasti výchovy k občanství a sociální soudržnosti. Nejvíce se zabýval otázkou: Jak umožnit dětem mladým lidem, aby se prostřednictvím vzdělávacích činností v historickém prostředí zapojili do občanského života a aby lépe porozuměli nejen hodnotám místního nebo národního, ale také evropského dědictví?

²⁷ [Srov] SZCZYRBA, Zdeněk; FŇUKAL, Miloš; KUDRNOVSKÝ, Emil. NÁVŠTĚVNOST PAMÁTKOVÝCH OBJEKTŮ V ČR–VÝVOJOVÉ TENDENCE PO ROCE 1989.

²⁸ [Srov] PARKAN, František. Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví. Metodická příručka. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008, 168 s. ISBN 978-80-7290-287-3.

²⁹ Trust, A. (2004). Opening doors: Learning in the historic environment. London: Attingham Trust.

³⁰ Zahradníková, J. (2008) Průřezové téma Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví. In Parkan, F. a kol. (Ed.), Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví. Metodická příručka (pp. 8-11). Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.

V tomto modelu Tima Copenheima, jde především o hmotnou a nehmotnou povahu kulturního dědictví. Podle geografické škály rozdělujeme kulturní dědictví na místní, národní a mezinárodní. Další pohled na dědictví je pedagogický, tento pohled vidíme v horní části obrázku, kdy právě kulturní dědictví pomáhá rozvíjet několik kompetencí a to kognitivní, afektivní a konativní.³¹

Tim Copeland využívá právě výše zmíněnou kompetenční rovinu jako východisko tří základních přístupů, které můžeme zvolit:

Kognitivní kompetence: při využití této kompetence se předmětem studia stává kulturní dědictví za využití přednášky, komentované prohlídky, exkurzi nebo setkání s odborníky.

Afektivní kompetence: u využití této kompetence dochází k učení skrze památku, to znamená, že informace žáci získávají v terénu, kde jsou vyučovány tradiční předměty jako matematika, český jazyk atd. nebo v terénu probíhá např. tematická výchova.

Konativní kompetence: pokud výuka probíhá za využití této kompetence, dochází podle Tima Copelda k výuce pro kulturní dědictví. Tento přístup přispívá k dobrovolnému zájmu žáků o konkrétní památku a rozvoj osobních zájmů. V tomto pohledu jsou nejčastěji

³¹ [Srov] HAVLŮJOVÁ, Hana, Dušan FOLTÝN a Kateřina CHARVÁTOVÁ. Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví a vzdělávání pro udržitelný rozvoj v ČR.

využívány výchovně vzdělávací projekty, díky jimž jsou využívány veškeré složky kompetenční roviny.³²

Organizace základního uměleckého vzdělávání, probíhá v každém období jiným způsobem. Vzdělávání na II. stupni základního studia je čtyřleté a klade důraz na praktické uplatňování získaných dovedností a hlubší rozvoj zájmů žáků. Umožňuje jejich osobnostní růst v rámci aktivní umělecké činnosti a inspiruje k dalšímu studiu.³³

Pro základní umělecké vzdělávání se stanovují tyto cíle:

- utvářet a rozvíjet klíčové kompetence žáků, kultivovat tím jejich osobnost po stránce umělecké a motivovat je k celoživotnímu učení,
- poskytnout žákům základy vzdělání ve zvoleném uměleckém oboru s ohledem na jejich potřeby a možnosti,
- připravit žáky po odborné stránce pro vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a na konzervatořích, případně pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením,
- motivovat žáky k učení a spolupráci vytvořením příznivého sociálního, emocionálního a pracovního klimatu.³⁴

2.2 Návštěvnost a ochrana historických památek

Kulturně-historické památky mají zásadní vliv v domácím i mezinárodním cestovním ruchu. Nejpritažlivější jsou architektonická díla jako hrady a zámky. Tyto památky přitahují určitý okruh návštěvníků, a navíc dále působí jako součást potenciálu krajiny.³⁵

Po roce 1989 návštěvnost památkových objektů v České republice poněkud klesla. Na frekventovaných hradech došlo k propadu návštěvnosti i o stovky tisíc. Další velký pokles pocítujeme v období pandemie.

„Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Účelem zákona je vytvořit všestranné podmínky pro další prohlubování politicko-organizační a kulturně výchovné funkce státu při péči o kulturní památky, o jejich zachování, zpřístupňování

³² [Srov.] HAVLŮJOVÁ, Hana, Dušan FOLTÝN a Kateřina CHARVÁTOVÁ. *Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví a vzdělávání pro udržitelný rozvoj v ČR.*

³³ [Srov.] BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.* Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010, 11-13 s. ISBN 978-80-87000-37-3.

³⁴ Tamtéž

³⁵ [Srov.] Galvasová, I., & kolektiv. (2008). *Průmysl cestovního ruchu.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

a vhodné využívání, aby se podílely na rozvoji kultury, umění, vědy a vzdělávání, formování tradic a vlastenectví, na estetické výchově pracujících a tím přispívaly k dalšímu rozvoji společnosti“³⁶

Kulturně-historická krajina představuje soubor přírodního a lidského faktoru a jejich vzájemné interakce. Způsoby využívání charakteru krajiny se určují nejen v posledních letech, ale i v tisíciletí nazpět. V dějinách lidstva ať už těch novodobých nebo předhistorických krajina zaujímá výsostní postavení nejen jako útočiště, zdroj obživy, nerostných surovin a vody, ale i jako důvod pro válečné konflikty.³⁷

Tím, že jsou zpřístupněny a definovány formy zaniklých antropogenních objektů včetně jejich původního významu lze dále památky představit široké veřejnosti, majitelům pozemků, státní správě a samosprávě a ukázat možnosti jejich způsobu dalšího zachování do budoucna.

Krajina je prostor všude kolem nás. Ať už se jedná o pole, louky, lesy, jezera, moře či dokonce oceány. Ve zkratce všechno to, co žije na planetě Zemi, určitým způsobem utváří krajinu. A proto je člověk, kdo vytváří z krajiny krajinu kulturně-historickou. Lidská činnost v krajině je vždy záměrná, a pokud se nám zdá, že některá část krajiny je z těchto činností vyčleněna, je to záměr. Ať už se jedná o národní parky nebo jiné části, které je potřeba zachovat. Největším hybným faktorem kulturně-historické krajiny je ovšem zemědělství, které za krátkou dobu stihlo pozměnit tvář krajiny natolik, že se s některými následky této činnosti potýkáme ještě dnes. Pokud ale chceme pochopit současnou situaci, musíme nahlédnout zpět do minulosti, jelikož posledních 60 let postupné intenzifikace zemědělství, urbánním růstem a celkově procentuálně menším zastoupením pracovních sil v agrokultuře se značně mění využití krajiny, a tím často dochází k nenávratným změnám.

Právě z tohoto důvodu, kdy postupným vývojem všeho se mění nejen krajina, ale vše, jak známe, je potřeba dbát a dopředu predikovat následky, které tento vývoj může přinést. A proto predikce následků a jejich zamezení je potřebná nejen pro zachování krajiny pro budoucí generace, ale i pečování o kulturně-historické památky, které jsou nedílnou součástí naší historie, ale i naší přítomnosti a budoucnosti.

³⁶ §1 odst. 1. z. 20/1987 Sb. O státní památkové péči. [online] 2014 [cit. 01.07.2024] Dostupné z: <http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

³⁷ [Srov] CÍLEK, Václav. *Kulturní krajina aneb proč ji chránit?*.

Tabulka 1: Návštěvnost hradů na Malši

	Hrad Pořešín	Školy	Všechny hrady celkem
2019	7632	5	15000
2020	10772	7	16000
2021	9043	3	12000
2022	5470	7	12000

Zdroj: vlastní zpracování

Jako výchozí zdroj ke zpracování tabulky byla využita internetová stránka, která se zaobírá hrady na Malši. Byly vybrány čtyři roky, a to z důvodu probíhající pandemie COVID19, která v průběhu těchto let hrála roly. Tabulka je dále rozdělena do částí, které byly dohledatelné v internetovém zdroji. Hlavním zmíněným hradem je Pořešín, jelikož právě tomuto hradu se bude tato práce více věnovat.

V tabulce je vidět, že ačkoli hradů na Malši je 5, tak hrad Pořešín je z celkového počtu nejnavštěvovanější, což může být způsobeno bohatou historií tohoto hradu, ale i četností pořádaných akcí či dobrou přístupností. Z tabulky lze také vyčíst, že hrady na Malši jsou atraktivní i pro školní exkurze. I když se počet návštěv škol může zdát malý, musíme brát v potaz, že v okolí Kaplicka je škol jen pár.

3 Konkrétní památky v regionu jako objekt studia

Památky, o které se tato práce zajímá, se nacházejí v regionu okolo města Kaplice v jihočeském kraji ČR. Jsou jimi koněspřežní železnice s konkrétním zaměřením se na obce Holkov a Bujanov, dále zříceniny hradu Velešín, Pořešín, Sokolčí, Louzek a v neposlední řadě keltské Hradiště.

Veškeré tyto památky v tuto dobu nejsou v původním stavu a jedná se převážně o národní kulturní památky. Jejich stav nebyl zachován, proto hovoříme o zříceninách hradů. Ovšem jednotlivá místa byla součástí naší historie a byla velmi přínosná v obraně naší Země, především koněspřežní stanice a obcí.

3.1 Koněspřežní železnice

Koněspřežní dráha byla jedním z nejvýznamnějších děl své doby. Její vybudování na začátku devatenáctého století znamenalo významný posun v dopravě a ekonomice nejen v Jihočeském kraji, ale i v celém Rakousku-Uhersku. Stanice na Holkově a v Bujanově představují důležité historické objekty, které nám připomínají tuto éru a její dopad na rozvoj oblasti. Tyto oblasti byly klíčovými body na trase z Českých Budějovic do Lince, což byla první koněspřežní dráha na evropském kontinentu. Detailní popis těchto stanic a jejich historický význam bude jedním z hlavních bodů této práce.³⁸

Holkov je malá obec, která se může pochlubit bohatou historií spojenou s koněspřežní drahou. Stanice zde hrála klíčovou roli při přepravě zboží a osob mezi Českými Budějovicemi a Lincem. Dnes můžeme vidět různě zachovalé budovy a infrastrukturu, které nám připomínají tuto dobu průmyslové revoluce. Podobně i Bujanov, který byl dalším důležitým bodem na této trase, nabízí fascinující pohled do minulosti. Obě tyto stanice jsou důkazem technického pokroku a inženýrského umu 19. století.

Evropa je již od pravěku plná obchodních cest. U většiny z nich se stalo, že zanikly, ale ty významné obchodní cesty se dochovaly dodnes. Tyto dochované cesty však mají novou podobu. Hovoříme-li o významných obchodních cestách, jedná se zejména o ty, které spojovaly Středomoří s oblastmi na severu. Existuje několik archeologických nálezů, díky kterým dnes víme, že intenzita výměny zboží mezi severem a jihem byla opravdu velká.

Jedna, z těchto prastarých obchodních cest měla svůj začátek na břehu Dunaje v rakouském městě Linec a dále směřovala úžlabím Wildgraben k severu. Na severu se cesta dostávala na

³⁸ [Srov] Koněspřežka České Budějovice – Linec – nejstarší železniční trať v České republice. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/ceska-nej/dopravni/trat-ceske-budejovice-linec>.

české území a tam podél řeky Vltavy vedla k městu Vyšší Brod, dnešnímu městu Rožmberk a Český Krumlov. V poslední fázi došlo k rozvětvení této cesty, jedna větev následovala směrem k městu České Budějovice a ta druhá k městu Netolice. V některých pramenech se o této cestě dočteme pod názvem Antiqua via. Historie této cesty začala již v roce 906, v pozdějších letech došlo ke změně trasy této obchodní cesty, a to tak aby z rakouského města Linec vedle před další rakouské město Freistadt a poté směrem do Českých Budějovic.

Ve středověku se stav cest nezlepšil a povozům trvalo i několik týdnů přepravit zboží. Nejčastějším převáženým zbožím byla hornorakouská sůl. Lidé se snažili vylepšit způsob dopravy anebo vymyslet jiný, lepší, rychlejší způsob. Možnosti se snažili najít i ve využití tehdy ne moc dobré říční dopravy. Jednali o propojení řek Dunaj a Vltava vytvořením vodního kanálu. V souvislosti s tímto projektem je potřeba zmínit Albrechta z Valdštejna, který měl snahu tento projekt realizovat na své náklady a také Lothara Vogemonta, který v roce 1706 vypracoval studii, která zkoumá přírodní podmínky oblasti mezi Dunajem a Vltavou. I Marie Terezie se po více než padesáti letech vrátila k řešení tohoto problému, dokonce zřídila v Praze navigační stavební ředitelství. Úkolem zřízeného ředitelství bylo řešit narůstající problém s dopravou. Návrh bylo nespočet, avšak většina z nich bylo nereálných. Jedinému Josefu Rosenauerovi, schwarzenberskému lesnímu inženýrovi se povedlo úkol vyřešit. Rosenauer v letech 1789-1793 vystavěl kanál, který však sloužil pouze pro plavení dřeva.

V roce 1820 se dostáváme k prvním krokům výstavby koněspřežné železnice. Právě ve zmiňovaném roce pověřila rakouská vláda Františka Antonína Gerstnera o vypracování plánů železnice, a také o vedení její výstavby. Gerstner dostal o čtyři roky později od císaře privilegium, ke stavbě a provozování „dřevěné a železné stanice“. Snažil se nějakou dobu na tomto projektu pracovat sám. Trasa cesty měla být z Českých Budějovic, Kerschbaumským sedlem do Mauthausenu. Tento projekt byl však finančně velice náročný, a tak byl donucen své privilegium prodat obchodním domům Geymüller, Sina a Stametz. Díky tomuto kroku vznikla spolupráce a rovnou i celá společnost s názvem: C. k. privilegovaná první železniční společnost, která měla sídlo ve Vídni a jmenovala Gerstnera vedoucím stavby. Problémy s rozpočtem pokračovaly i nadále, jedním z důvodů bylo, že společnost byla nucena vykupovat velké množství půdy, což nebylo levné. Pokud vlastníci půdy nechtěli prodat svůj podíl, museli změnit plán trasy, kvůli čemuž se cena projektu opět zvedla. Další finančně náročnou částí byla výstavba kamenných zdí uvnitř náspů, což bylo nutné kvůli budoucímu plánu parního provozu železnice. Výstavba kamenných bloků se nakonec projevila jako nefunkční, a ještě celou stavbu zdržovala.

Dne 7. září 1827 byl zahájen první zkušební provoz, jednalo se o úsek mezi Českými Budějovicemi a rakouským Leopoldschlagem. Tento zkušební provoz trval až do listopadu téhož roku. V roce 1828 kdy byl úsek železnice z Českých Budějovic do Kerschbaumu téměř hotov, rozhodl se Gerstner stavbu předat M. Schönererovi a E. Schmidlovi, důvodem byli finanční rozpory mezi akcionáři.

V druhé fázi výstavby železnice měl úsek mezi Českými Budějovicemi a Kerschbaumem již 63,5 kilometrů a v tu dobu byl již dokončen a využíván. Další úsek byl již rozestavěn v délce 25,3 kilometrů a jednalo se o Kerschbaum Lest a zahájena byla výstavba posledního úseku a to Lest-Mauthausen. Novým stavitelům se povedlo snížit výdaje za výstavbu, povedlo se jim to díky změnám tras a tomu, že již nepokračovali ve stavění kamenných zdí uvnitř náspů, které byly zbytečné. Dne 1. srpna 1832 došlo ke slavnostnímu otevření celé trati.

Ve třetí a poslední části výstavby koněspřežné železnice došlo k prodloužení úseku do Gmundenu. Stavitelem, který získal privilegium pro stavbu a provozování železnice byl v roce 1829 Franz Zola, otec spisovatele Emila Zoly. I jeho společnost se od počátku potýkala s finančními problémy, a to i přes to, že od počátku dobře věděl, jak náročné skrze finance to bylo v předchozích letech. Byl nucen svá privilegia prodat, odkoupily je vídeňské bankovní domy Geymüller, Rothschild a Stametz a převedly je na c. k. privilegovanou první železniční společnost. Práce probíhaly velice dobře, a tak mohl být v roce 1836 zahájen provoz na celé trati a v roce 1842 došlo k prodloužení trati do rakouského Gmundenu. Na břehu Traunského jezera, před radnicí se tak od té doby nacházel výchozí bod železnice.

V době, kdy se dostavovala tato koněspřežní železnice, jejíž finální verze zahrnovala i rakouské město Gmunden, existovala v Anglii již železnice parní, a tak rakouský císař Ferdinand I. udělil privilegium k výstavbě první parní železnice v rakouské monarchii. Výstavba parní železnice probíhala tak rychle, že první jízda proběhla již v listopadu roku 1836. Ve druhé polovině devatenáctého století, byla parní železnice již klasická, a tak bylo jasné, že oproti ní koněspřežní železnice nemůže obstát. První úsek, který byl přestavěn na parní byl Linec- Gmunden a to v roce 1855. A až v roce 23. srpna 1870 projel první pracovní vlak tažený lokomotivou z Budějovic do stanice Rybník. Poslední vlak, který byl tažený koňmi, projel v úseku Urfahr-Lest 15. prosince 1872 což se zapsalo jako historické datum. Přibližně o rok později byla na dráze České Budějovice – Linec zahájena lokomotivní přeprava.³⁹

³⁹ [Srov] ZEMAN, Jaroslav. *Koněspřežní železnice nejen v roce 2022*.

Přepřahací stanice Holkov

Objekt přepřahací stanice Holkov je orientovaný k silnici Římov – Český Krumlov, tedy se nachází v těsné blízkosti křižovatky mezinárodní silnice E55 a silnice Strážkovice – Římov – Český Krumlov. Přepřahací stanice Holkov byla první po cestě z Českých Budějovic a od ostatních se velice odlišovala zejména tím, že v ostatních stanicích byly stavěny nové nádražní budovy, ale ve stanici Holkov byla využita již stojící budova. Tato budova bývala hostinec na trase České Budějovice – Linec.

Zmiňovaný hostinec se nazýval Veselka a jeho historie sahá až do 17. století, ve století devatenáctém došlo k jeho přestavbě nejspíše v souvislosti s železnicí. V hostinci zpočátku bydleli cestmistr i drážní strážník, využívalo bylo i stájí pro ustájení koní, kteří dříve sloužili železnicí, a nedaleko stanice se nalézala jedna z výhyben pro plynulý provoz oběma směry. V současné době dochází k rekonstrukci, jelikož objekt byl dlouhá léta devastován.⁴⁰

Stáje v Holkově

Stáje se nacházejí v okrese Český Krumlov u obce Velešín. Jsou situovány na silnici Římov-Český Krumlov naproti již zmiňované přepřahací stanici. Jedná se o objekt, který je k silnici situovaný štítově, je to přízemní obdélná budova se sedlovou střechou a dřevěným vikýřem na západní straně.

Exteriér budovy má hladkou omítku, která je ve velmi špatném stavu, jelikož větší část omítky je opadaná. Interiér stáje v Holkově je jednoprostorový, zaklenutý pruskými plackami s pasy do čtyř středních kamenných sloupů, které jsou řešeny stejně jako u přepřahací stanice, kdy patky jsou pod úrovní současného terénu. Klenby budovy jsou na některých místech silně poničeny.

Z historického hlediska o tomto objektu není mnoho informací. Rozhodně ale víme, že k výstavbě došlo s jistým zpožděním oproti adaptaci služebních prostor v protějším zájezdním hostinci. K jejich výstavbě došlo kolem roku 1837, a to z důvodu, že kapacita stájí právě v sousedním hostinci provozu nepostačovala. Dobové vyobrazení stájí nebylo dochováno, ale můžeme jej s jistotou odvodit. Dnes je vzhled stájí v horším stavebním stavu, krytina byla obnovena i přesto je při hřebeni částečně poničena, další výrazně poškozenou částí jsou klenby u severního vstupu do objektu.⁴¹

⁴⁰ [Srov] ZEMAN, Jaroslav. *Koněspřežní železnice nejen v roce 2022*.

⁴¹ Tamtéž

Kočárovna

Jedná se o štítově orientovaný objekt na kamenném soklu se sedlovými a valbovými střechami. Tento objekt je přibližně čtvercový, přízemní, trojkřídlý a uzavřený čelní zdí a vraty. Okna budovy jsou rámovaná šambránami, nacházejí se ve zbytněném patře, kde jsou dvě a dvě okna nad sebou. Ta horní byla vybudována z důvodu prosvětlení půdičky. Nejprostší je severní křídlo, které je bez otvorů a členění, za to křídlo jižní je pětiosé se dvěma vstupy, kde je i hlavní vchod do nynější restaurace. Střechu celého objektu zdobí pět vikýřů. V katastru nemovitostí bylo zjištěno, že objekt bývalé „kočárovny“ má číslo popisné 18. Po tom, co se objekt přestal využívat jako „kočárovna“ a nyní je z něj restaurace, byly vystavěny další přízemní objekty a také venkovní posezení pro hosty. K další novince došlo při vystavění parkoviště, kvůli kterému došlo k odstranění zbytků náspu.

V současné době je z objektu vytvořena restaurace s penzionem, která je ve velmi dobrém stavebně-technickém stavu. Touto přestavbou však velice utrpěla památková hodnota celého objektu, jelikož objekt byl přestavěn jak zevně, tak i v interiéru. V objektu je zřízena restaurace s penzionem „U koňské dráhy“, kde se koná mnoho kulturních akcí a tento objekt je oblíbený i pro pořádání svateb.⁴²

3.2 Přepřahací stanice Bujanov

Budova této stanice je patrová a její půdorys je obdélníkový. Přepřahací stanice v Bujanově byla postavena nejspíše již v roce 1826 na místě kde předtím nic netálo, říká se tedy na „zelené louce“. Nejprve však byla vystavěna dřevěná budova, o pár metrů jinde a nebyla patrová. Tato původní stanice se také lišila v tom, že se nenazývala Bujanov, ale Suchenthal (Suchdol). Důvodem proč se stanice jmenovala dříve jinak je poloha. Právě proto, že stanice nejdříve stála v Suchdole, což je 2,5 kilometrů od Bujanova, se jmenovala podle tohoto místa, později se přesunula do Bujanova a vystavěla se nová.

K výstavě nové stanice v Bujanově došlo v roce 1837. Tato stanice sloužila svému účelu až do roku 1870. O deset let později budovu odkoupila obec a zřídila zde základní školu, která zde stála i v období první republiky, během okupace, po roce 1945 a v budově funguje i dnes.⁴³

3.3 Zřícenina hradu Velešín

Hrad Velešín, který se nachází nad řekou Malší taktéž v Jihočeském kraji má bohatou historii, která sahá do 13. století. Město Velešín se nachází přibližně uprostřed mezi městy

⁴² [Srov] ZEMAN, Jaroslav. *Koněspřežní železnice nejen v roce 2022*.

⁴³ Tamtéž

České Budějovice, Český Krumlov a Trhové Sviny. Dříve se ve městě nacházely dokonce dva kostely, a to kostel horní, který byl zasvědím sv. Filipu a Jakubu a dolní, zasvědím sv. Václavu.⁴⁴

Hrad byl součástí majetku Přemysla Otakara II a první písemná zmínka pochází z roku 1266. Strategicky byl umístěn na skalnatém výběžku, což bylo dobré nejen pro obranu, ale i kontrolu nad obchodními cestami v regionu. Zakladatel si vybral nejužší a nejstrmější část ostrohu, následně ji oddělil od přilehlých polí příkopem a rozšířil roklí. Tímto způsob byl vytvořen hrad, který sice nebyl veliký, zato byl velmi pevný a jeho podoba byla vejčitá.⁴⁵

Hrad byl vystaven ve 13. století, a to je o něco dříve než stejnojmenné město. Bylo zjištěno, že hrad nebyl moc veliký tudíž nemohl hostit pána s velkou čeledí, místo bylo tedy určeno pro purkraběte, který panství Velešinské spravoval. Po čase, když purkrabě hrad opustil byl vyrabován lidmi, kteří zde hledali poklad, nic však nenalezli jelikož každý purkrabě, který opouštěl jakýkoliv hrad vždy vše vzal s sebou.

Nyní již zřícenina hradu Velešín patří k nejstarším hradům v Čechách, který byl jako jiné vystaven právě v 13. století na způsob německých hradů, tudíž byl v držení královské komory. Patřil postupně několika pánům, nejprve jej vlastnil Čech z Českých Budějovic, kterému byl Přemyslem Otakarem odňat.

Ve 14. století přešel do rukou Rožmberků, kteří ho dále budovali a rozvíjeli. Hrad nesloužil pouze jako obranná pevnost, ale také jako správní centrum okolního panství. Díky 15. století, kdy hrad čelil spousty válečným konfliktům včetně husitských válek, byl hrad podstatně poničen. Po husitských válkách žila na hradě Perchle ze Šternberka rozená z Kravař. Díky následujícímu klesajícímu významu hradů ve prospěch zámků začal i hrad Velešín upadat, kdy byl postupně opuštěn sloužil v 17. století jen jako zdroj stavebního materiálu pro okolní obyvatelstvo.

Zřícenina je pozůstatkem gotické architektury s typickými ochrannými prvky. Z původní stavby se dochovaly pouze části obvodových zdí, základy věží a některé sklepení. Hrad byl nejen vojenským a správním centrem, ale také kulturním místem, kde se během středověku konaly slavnosti a turnaje. Hradní kaple sloužila k bohoslužbám nejen pro obyvatele hradu, ale

⁴⁴ [Srov] DOLEŽALOVÁ, Jiřina. Po zaniklých hradech jižních Čech.

⁴⁵ [Srov] SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého III.*

také z okolí. Přes hrad vedly důležité stezky, což hradu ještě přidalo na jeho významu a nabytému bohatství.⁴⁶

Zřícenina hradu Velešín je oblíbeným cílem turistů, kteří sem přicházejí nejen za historií, ale i přírodou a malebnými výhledy na okolní krajinu. Přístup k hradu je možný po značených turistických stezkách, které vedou z nedalekého města Velešín nebo z vesnice Holkov.

3.4 Zřícenina hradu Pořešín

Hrad Pořešín, který se nachází v Jihočeském kraji je nedaleko Kaplice a je významnou historickou památkou z počátku 14. století. První písemná zmínka o hradu pochází z roku 1312, kdy jej vlastnil rod Bavorů ze Strakonice. Hrad byl postaven na strategickém místě, vysoko nad řekou Malší, což mu poskytovalo přirozenou ochranu a důležitou pozici pro kontrolu obchodních cest. Jedná se o největší sutinu hradu v tomto regionu.

Pokud se bavíme o rázu krajiny v okolí, nalezneme zde mnoho paloučků, polí, malých vesniček, samot a v pozadí vysoké hory. Když přicházíme ke vsi Pořešín, již z dálky můžeme vidět zbytky hradu, abychom viděli zdi zříceniny musíme se však dostat přes vesnici až blíže k hradu nejlépe podél řeky Malše.

Ostroh, na krém hrad stál je předělen třikrát. Za prvním příkopem se nachází ne moc velké prostranství, ve kterém nalezneme nízkou suchou travu a drobné kamení. V tomto úseku bylo ještě před několika desítkami let možné nalézt zbytky věže, která zde stála, ale jelikož je mnoho lidí, kteří památky ničí buďto bezvýznamně nebo využívají materiálu, který si odnášejí, a tak nyní zde nenalezneme žádné pozůstatosti.

Mezi prvním a druhým příkopem se nachází zeď, která je vystavěna z cihel, díky nimž bylo určeno, že tato zeď byla mladšího původu. Toto nás dostává k druhému příkopu, kde můžeme vidět zbytky hradeb a také se zde zachovaly nejznámější památky Pořešína, kterými jsou vysoké zdi s vylámanými okny, zbytky hradeb a spodní část věže.⁴⁷

V průběhu staletí hrad prošel několika změnami majitelů, mezi nimiž vynikali Rožmberkové, kteří byli jedním z nejvýznamnějších šlechtických rodů v českých dějinách. Během husitských válek hrad utrpěl značné škody, avšak byl následně opraven a znovu používán. Postupem času, zejména v 16. století, hrad Pořešín ztratil na strategickém významu,

⁴⁶ [Srov] SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého III.*

⁴⁷ Tamtéž

což vedlo k jeho opuštění a postupnému chátrání. V 17. století se již jednalo o ruinu, kterou místní obyvatelé využívali jako zdroj stavebního materiálu.⁴⁸

Pořešín je příkladem středověkého hradu. I přes zchátralý stav zříceniny lze stále rozpoznat základy věží, obvodové zdi a zbytky vnitřních staveb. Dominantním prvkem byla hlavní věž, která sloužila jako poslední útočiště a symbol moci hradu. Hradní architektura odráží tehdejší stavební techniky a obranné prvky, které byly typické pro gotická opevnění.⁴⁹

Společenský život na hradě byl úzce spjat s dějinami regionu a významnými historickými událostmi. Během husitských válek hrad sloužil jako obranné místo pro šlechtu věrnou katolické straně a stal se díky tomu cílem husitských útoků.⁵⁰

Zřícenina hradu Pořešín je fascinujícím místem, které nabízí návštěvníkům možnost nahlédnout do bohaté historie Jihočeského kraje. I přes svůj současný stav jako zřícenina, hrad stále nese svědectví o své někdejší slávě a významu.

Bouře nad Pořešínem

V této knize nalezneme pověst, která se zabývá zříceninou hradu Pořešín, proto je důležité ji z kulturně-historického hlediska zmínit. Tato kniha se stala populární nejen mezi občany Kaplicka, ale také v širším okolí, proto byla jasnou volbou na použití v kapitole právě o hradu Pořešín.

Pověst pojednává o postupu husitských vojsk českým územím, kdy vojáci rozsévají strach a zkázu. Hrad Pořešín se v tomto období ocital pod hrozbou útoku a Jan z Pořešína musel učinit těžká rozhodnutí, aby ochránil svůj lid. V tomto období začal zesilovat konflikt mezi husity a katolíky, nejen na bojišti, ale i v běžném životě.⁵¹

Jan řešil problém, zda se připojit k husitům, kteří slibují reformy a spravedlnost nebo zůstat věrný katolické církvi. Tuto jeho volbu ovlivňoval především jeho lid, kdy každý měl jiný názor. Klíčovým momentem toho období je obléhání hradu husitskými vojsky, kdy se rozhodli bojovat proti nim a ochránit své rodiny a domovy. Výsledkem tohoto příběhu je upozornění na soudržnost rodiny a komunity, kdy Jan z Pořešína a jeho lid našel nový smysl života, ve kterém šlo o vzájemnou podporu a odhodlání čelit budoucnosti společně.⁵²

⁴⁸ [Srov] SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého III.*

⁴⁹ [Srov] DOLEŽALOVÁ, Jiřina. *Po zaniklých hradech jižních Čech.*

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ [Srov] Procházka, R. *Bouře nad Pořešínem.* Nakladatelství Českého lesa - Procházka Zdeněk. 2017. ISBN: 978-80-87316-72-6.

⁵² Tamtéž

3.5 Sokolčí

Zřícenina hradu Sokolčí se nachází v Jihočeském kraji, a to nedaleko obce Benešov nad Černou. Ve 14. století byl hrad postaven jako strážní a ochranná pevnost, která měla za úkol chránit obchodní stezky vedoucí přes Šumavu. I on má strategickou polohu, a to na skalním ostroze nad řekou Černá, což mu poskytovalo výborné obranné možnosti a přirozenou ochranu.⁵³

Tento hrad v minulosti patřil mezi menší šlechtické hrady a jeho prvními majiteli bylo pravděpodobně členové rodu Rožmberků, což byl významný šlechtický rod Jihočeského kraje. V průběhu století několikrát změnil majitele, jeho význam však nikdy neměl takový význam jako jiné hrady v regionu.⁵⁴

V 16. století se měnil charakter vojenské techniky a obléhací taktiky, proto začal hrad ztrácet na významu a postupně jeho význam upadal. Během třicetileté války došlo k poškození hradu a následně byl hrad opuštěn. Dnes je hrad Sokolčí zříceninou, ale i přes svůj stav stále nese svědectví o své někdejší slávě a strategickém významu.

Dříve hrad Sokolčí byl typickým příkladem gotické pevnostní architektury. Byl postaven na vysoké skále, což mu poskytovalo přirozenou obranu a výhled na okolní krajinu. Z původního hradu se toho dochovalo opravdu málo, převážně jen základy a to hradeb, věží a zbytky obytných budov.

Hrad měl jednoduchý, ale účinný obranný systém, jehož součástí byly hradby a příkopy. Dominantu tvořila mohutná věž, která byla umístěna u hlavního vstupu a sloužila jako strážní věž a také jako poslední útočiště v případě obléhání. Vnitřní prostory hradu zahrnovaly obytné místnosti, kapli a hospodářské budovy. I když z hradu v současné době zbyly pouze ruiny, jeho architektura stále dokazuje dokonalou schopnost středověkých stavitelů a promyšlené obranné strategie tehdejší doby. Sokolčí mělo funkci nejen vojenskou a správní, jako většina hradů, ale také se zde konaly kulturní akce jako například slavnosti a různé společenské události. Kaple sloužila k bohoslužbám a jiným sešlostem obyvatel. V období husitských válek byl hrad zničen.⁵⁵

Zřícenina hradu je cílem turistů, které zajímá jak historie, tak lezení po skalách. Oblast okolo zříceniny hradu je v regionu vyhlášena horolezectvím a navštěvuje ji tak mnoho sportovců. Přístup k hradu je značený turistickými stezkami, které vedou z nedaleké obce

53 [Srov] KOŽELUH, Milan. *Nezapomenuté stopy-Novohradské hory*.

54 [Srov] SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého III*.

55 Tamtéž

Benešov nad Černou, jedna z těchto cest je nejpříznivější pro rodiny s dětmi. Na místě se nacházejí informační tabule, které návštěvníkům poskytují historické informace o hradu a jeho významu.

3.6 Zřícenina hradu Louzek

Zřícenina hradu Louzek, nacházející se v blízkosti Kaplice, je další významnou památkou, která láká návštěvníky svou atmosférou a historickým významem. Louzek byl založen ve 13. století a jeho strategická poloha jej činila důležitým obranným bodem.

Hrad Louzek byl založen pravděpodobně ve 13. století, jako jeden z mnoha strážných hradů. Tyto hrady měly za úkol chránit obchodní stezky a poskytovat bezpečí cestujícím a obchodníkům. Významný rod Vítkovců byl majitelem hradu, tento rod sehrál klíčovou roli v dějinách jižních Čech. První písemná zmínka je z roku 1361 a to v souvislosti právě s Vilémem z Landštejna, jedním z členů rodu Vítkovců.⁵⁶

Hrad Louzek měl obrannou funkci a jeho hlavním úkolem bylo chránit obchodní cestu vedoucí z Rakouska do Českých Budějovic. Během husitských válek byl hrad několikrát obléhán a značně poškozen. Po skončení válek byl opraven, ale nikdy už nedosáhl svého původního významu.

V 16. století, kdy se obranné funkce hradů postupně snižovaly a význam začaly přebírat zámky a jiné rezidenční objekty, hrad Louzek začal upadat. V 17. století byl již opuštěn a postupně se měnil v ruinu. Dnes z hradu zůstaly pouze zříceniny, které však stále vypovídají o jeho někdejší slávě a strategickém významu.

Zřícenina hradu Louzek je oblíbeným cílem turistů a milovníků historie. Ačkoliv se z hradu dochovaly pouze části zdí a základů, místo má své kouzlo a nabízí návštěvníkům možnost nahlédnout do středověké historie Jihočeského kraje.

Z architektonického hlediska byl hrad postaven v gotickém stylu s typickými obrannými prvky. Dodnes jsou viditelné zbytky hradeb, příkopů a části věží, které svědčí o jeho tehdejší mohutnosti a strategickém významu. Je obklopen krásnou jihočeskou krajinou. Jeho poloha na skalním ostrohu nad říčkou Černá nabízí malebné výhledy a příjemné procházky v okolní přírodě. V blízkosti hradu vede několik turistických stezek, které umožňují návštěvníkům objevovat další zajímavá místa v regionu.⁵⁷

⁵⁶ [Srov] SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého III.*

⁵⁷ Tamtéž

Stejně jako mnoho starých hradů, i hrad Louzek je opřen o legendy a pověsti. Jedna z nejznámějších pověstí vypráví o pokladu, který je údajně ukrytý někde v podzemí hradu. Místní obyvatelé dodnes vyprávějí příběhy o pokusech najít tento poklad, což přidává místa na tajemnosti a atraktivitě. V průběhu roku se na zřícenině hradu Louzek konají různé kulturní akce a rekonstrukce historických bitev, které přitahují návštěvníky z blízkého i vzdáleného okolí. Tyto akce jsou skvělou příležitostí k poznání historie a kultury středověkého období.

Hrad Louzek, ačkoli dnes již jen ve formě zříceniny, je významnou součástí kulturního dědictví Jihočeského kraje. Jeho historie a dochované zbytky nabízejí návštěvníkům jedinečnou možnost nahlédnout do minulosti a objevit krásy tohoto malebného regionu.

3.7 Hradišťský vrch – keltské hradiště

Hradišťský vrch s pozůstatky starého hradiště, přidává do našeho seznamu další zajímavý bod, který stojí za to navštívit. Toto místo bylo osídleno již v pravěku a sloužilo jako významné opevněné sídlo. Archeologické nálezy z této oblasti svědčí o bohaté historii a důležitosti tohoto místa pro různé kultury, které zde žily.⁵⁸

Hradiště je obec, která se nachází nedaleko města Kaplice, přesněji čtyři kilometry západně od města Kaplice. Již název obce Hradiště nás odkazuje na pravěké osídlení tohoto místa. V této obci se nachází významné archeologické naleziště z pravěku, jež se datují asi do 7. století před Kristem a z doby slovanské, které časově odpovídají asi devátému století. Toto naleziště je umístěno na hoře, která je vysoká 774 m.⁵⁹

Hradiště, které se zde nacházelo, se nazývá Radischberg a je umístěno mezi Kaplicí a Ličovem. Radischberg je někdy kladeno i do období mladší nebo také pozdní doby bronzové. Jeho půdorys je asi 100 x 200 metrů a přiléhají k němu svahy a skalnaté srázy. Dodnes je na místě patrný mírně vyvýšený val, který je pozůstatkem z původní hradby, jež chránila obvod plošiny.⁶⁰

První zmínky, které o hradišti máme, jsou, již z roku 1368. Později roku 1387 předali páni z Michalovic a na Velešíně Hradiště Rožmberkovi, takto to bylo přibližně sto let a poté přešla část Hradiště na Přibíka Žibřida z Mostku. Dále tento majetek kupoval Václav z Rovného.

V druhé polovině 15. století došlo k přepadení Hradiště a okradení obyvatelů o dobytek. Na návsi v obci stojí barokní sloup Nejsvětější trojice z roku 1764 a kovárna z 18. století se

⁵⁸ [Srov] MÖRTL, Otto a Miroslav SVOBODA. *Kaplicko a Novohradsko: historie, krajina a turistické trasy.*

⁵⁹ [Srov] SCHUSSER, František. *Putování za růží a lilíí.*

⁶⁰ [Srov] HAJER, Václav. *Kaplický poutník aneb Kaplickem ze všech stran.*

zvoničkou. Z původně české osady se postupem času stala osada plná německých obyvatel. Nejprve obec patřila k Blansku, ale v roce 1893 se stala samostatnou samosprávou a v roce 1900 bylo napočítáno 164 lidí žijících v obci Hradiště. Jelikož šlo o převahu německých obyvatel, stalo se v roce 1938 součástí Německé říše. Během několika let poté, došlo k mnoha změnám, jako nahrazení Němců různými národnostmi, úpadku obyvatel nebo opětovnému připojení k Blansku. Nakonec v roce 1964 byly obě dvě obce, Blansko a Hradiště, připojeny k městu Kaplice. V Hradišti nyní žije asi 30 obyvatel.⁶¹

⁶¹ [Srov] HAJER, Václav. *Kaplický poutník aneb Kaplickem ze všech stran*.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 Pracovní listy k památkám v regionu

Pracovní listy se zaměřují na památky zmiňované v teoretické části, konkrétně se tedy jedná o zříceniny hradů Velešín, Pořešín, Louzek, Sokolčí, keltské hradiště a koněspřežní železnici. Jedná se o listy takové, které budou sloužit rodinám s dětmi pro pobyt na celý víkend v tomto území.

Samotná kapitola se zabývá tím, jak pracovní list vzniká, jak bude vypadat, k čemu slouží a jak se s listem pracuje. Bude popsán průběh tvorby, pomůcky, které sloužily k vypracování listů, konkrétní úkoly a vzhled jednotlivých listů a samostatný vzhled.

4.1 Záměr práce

Záměrem pracovního sešitu je podpořit zájem rodin s dětmi o návštěvu památek v oblasti Kaplicka prostřednictvím didaktických listů. Tyto didaktické listy mají sloužit jako vzdělávací a zábavný nástroj, který pomůže dětem i jejich rodičům lépe poznat i pochopit historické a kulturní dědictví regionu.

Jednou z hlavních motivací této práce je zvýšit povědomí o historických a kulturních památkách Kaplicka mezi rodinami s dětmi. Mnoho rodin často preferuje různé volnočasové aktivity před návštěvou kulturních a historických památek, a to z různých důvodů, jako je nedostatek informací, nezájem dětí nebo nedostatek interaktivních a zábavných prvků během návštěvy. Didaktické listy proto budou navrženy tak, aby tyto překážky překonaly a návštěvu památek zpříjemnily a obohatily.

Cílem pracovních listů je vytvořit atraktivní a edukativní materiál, který bude zahrnovat informace o památkách, zajímavé úkoly a aktivity pro děti. Dále bude podporovat rodinné aktivity a trávení volného času ve spojení s poznáváním historie a kultury. V neposlední řadě bude prohlubovat znalosti dětí o místní historii a kulturním dědictví prostřednictvím hravé formy vzdělávání.

Význam didaktických listů je takový, že listy jsou klíčovým nástrojem pro zapojení dětí do vzdělávacího procesu, aniž by to pro ně bylo nutné či příliš náročné. Hlavní výhody těchto listů zahrnují:

- **Interaktivita a zapojení:** Didaktické listy zahrnují různé aktivity jako jsou kreslení, vytváření, doplňování...??, a úkoly, které děti aktivně zapojí do procesu učení.
- **Zábavná forma:** Díky hravé formě se děti učí, aniž by měly pocit, že jde o tradiční vzdělávání. To podporuje jejich zájem a motivaci k poznávání nových věcí.

- **Rozvoj různých dovedností:** aktivity v didaktických listech podporují rozvoj kognitivních schopností, kreativního myšlení, pozornosti k detailům a také týmové spolupráce v rodinném kruhu.

Metodologie tvorby didaktických listů pro památky v regionu Kaplicka zahrnovalo několik kroků. Prvním krokem byl výběr památek, tedy identifikace klíčových památek Kaplicka, které budou zahrnuty v didaktických listech. Důraz byl kladen na to, aby vznikla v památkách i lehká různorodost, a to z pohledu typu, ale i historického významu památky.

Dalším krokem bylo sbírání informací, tedy shromáždění relevantních informací o vybraných památkách. To zahrnuje historická fakta, kde byla využita převážně teoretická část této práce, kulturně-informační centrum města Kaplice a městská knihovna v Kaplici, dále zajímavosti, legendy a příběhy, kdy opět největší množství informací bylo zjištěno v kulturně-informačním centru Kaplice a městské knihovně. V této části je nutné podotknout také výborná komunikace s místním personálem, již zmíněných zařízení a jejich dokonalá znalost jako zařízení tak historie regionu.

Návrh aktivit byl dalším krokem v oblasti metodologie tvorby. Došlo zde k vytvoření interaktivních úkolů a aktivit, které budou dětem prezentovány v přístupné a zábavné formě. Aktivity budou zahrnovat kreslení, psaní nebo řešení úkolů v terénu. Zajímavým bodem, který bude také použit je zahrnutí digitální kompetence, jako výraz rozvoje právě této nově zahrnuté kompetence.

Posledním metodologickým bodem bylo vytvoření grafického zpracování. Vytvoření vizuálně atraktivního designu didaktických listů, který bude pro děti přitažlivý a zároveň snadno použitelný. U tohoto bodu nastalo důležité rozhodování, jaký typ papíru použít, jelikož se ale do sešitu bude kreslit a psát bylo jasné, že ve výběru vyhraje papír tvrdšího typu, a využití nefoliování, nebo voskovaného papíru není dobrá volba. Důležité bylo zvolit zjednodušené obrázky, aby děti nebyly ovlivněny při jejich vlastní tvorbě, ale aby jim byla poskytnuta pouze lehká představa či předloha.

Očekávané přínosy a výsledky tvorby těchto didaktických listů jsou tyto:

- **Zvýšení návštěvnosti památek:** atraktivní a zábavné formy vzdělávání mohou přilákat více rodin k návštěvě památek.
- **Posílení vzdělávacího aspektu:** děti se dozví nové informace o historii a kultuře Kaplicka zábavnou formou, což přispěje k jejich lepšímu pochopení a zapamatování.

- **Podpora rodinné spolupráce:** společné aktivity na didaktických listech mohou posílit rodinné vztahy a podporovat spolupráci mezi dětmi a rodiči.

Tvorba didaktických listů pro památky Kaplicka představuje inovativní přístup k edukaci dětí o místním historickém a kulturním dědictví. Díky těmto materiálům mohou rodiny strávit kvalitní čas společně, rozvíjet dovednosti dětí a zároveň se dozvědět něco nového a zajímavého. Tento přístup by mohl sloužit jako inspirace pro další regiony a podpořit širší zapojení veřejnosti do poznávání a ochrany našeho kulturního dědictví.

V praktické části je podstatně viditelná interdisciplinarita a provázanost jednotlivých oborů. Provázanost geografie a výtvarné výchovy je u této práce nezbytná, jelikož práce se zaměřuje především na kulturně-historické odvětví ze kterého se dále přechází na vlastní tvorbu pracovních listů. Pracovní listy se snaží ladit dětskému, ale i dospělému oku. Lze do nich psát i kreslit, což upevňuje myšlenku, aby se turisté při svých cestách nejen dobře bavili, ale i se něčemu přiučili. Historické aspekty zde hrají další důležitou roli, jelikož region byl v minulosti i současnosti ovlivňován historií, která je velmi pestrá nejen díky blízkým hranicím z Rakouskem. V pracovních listech se také nachází přírodní věda, konkrétně například ornitologie, a to z toho důvodu, že lidskému, a především dětskému světu je příroda blízká a je plná záhad, které je třeba prozkoumat.

4.2 Popis pracovního sešitu

Pracovní sešit bude rozdělen do několika kapitol, z nichž každá se bude zaměřovat na jednu konkrétní památku v oblasti Kaplicka. Každá kapitola bude obsahovat informace o památce, jeden nebo více úkolů/aktivit, což podpoří zábavné a interaktivní učení.

Přebal – úvodní strana

V následující části se nachází popis jednotlivých listů, zejména tedy konkrétně formulované úkolu. Na každé straně bude text, který jasně popisuje úkol, který mají děti splnit, dále se na jednotlivých stranách nacházejí zjednodušeniny obrázků, které slouží jako vizuální vylepšení listů, ale také jako pomoc a podpora při tvoření úkolů.

Na přebalu didaktických listů, se nachází nadpis, který je napsán tučným písmem. Tento nadpis je zároveň i název celé práce. Dále je zde nacházejí miniatury obrázků jednotlivých stanovišť, které nalezneme i na ostatních stranách, vždy u části, ke které patří.

1. strana – Fantazie na hradě Pořešín

Na této straně najdeme jako na jiných krátký úvod o zřícenině hradu Pořešín. Rodiny se dozvědí základní informace o historii hradu, jeho významu a současném stavu: *„Vítejte na tajemném hradě Pořešín! Tento starodávný hrad byl postaven ve 13. století a kdysi stál majestátně na vrcholu kopce, odkud chránil okolní krajinu. Dnes je Pořešín krásnou zříceninou plnou příběhů a záhad, které čekají až je objevíte! Hrad Pořešín byl jedním z nejvýznamnějších hradů svého času. Byl obklopen hlubokými lesy a strmými svahy, což z něj činilo téměř nedobytnou pevnost. Představte si rytíře, kteří zde žili, a jejich dobrodružné výpravy do okolí!“*

Hlavní úkol této zastávky je pojmenovaný takto: *„Objevte a nakreslete svůj hrad“*. Součástí tohoto úkolu bude navštívit místní muzeum a zjistit tam zajímavé informace, příběhy, legendy, a hlavně si důkladně prohlédnout model hradu. Text k úkolu zní takto: *„Nejprve se vydejte do hradního muzea, kde uvidíte úžasný model hradu a obrázky, což vám ukáže jak hrad vypadal před stovkami let. Představte si, jaké by to bylo žít na takovém hradě a co všechno byste tam mohli zažít! Vydejte se na malou procházku k nedaleké vyhlídce. Odtud budete mít nádherný výhled na okolní krajinu, přesně jako rytíři, kteří zde kdysi hlídkovali. Představte si jaké to asi bylo stát na hradbách a sledovat, jestli se neblíží nepřátelé. A teď je čas na tu nejobavnější část! Jste místní stavitelé a máte možnost navrhnout svůj vlastní hrad. Jak by asi vypadal? Jaké by měl věže, hradby a brány? Do voleného prostoru na této straně nakreslete pomocí psacích potřeb, svůj vysněný hrad. Použijte svou fantazii a nebojte se být kreativní!“*

V závěrečné části kapitoly se nachází poděkování a motivaci k plnění dalších úkolů. *„Koukám, že jste si návštěvu hradu pořádně užili. Teď se můžete přesunout na další zastávku, každý krok vás přiblíží k objevování dalších kouzelných míst, která čekají na vaše objevování“*.

2. strana – V tajemném lese u hradu Louzek

Formulace úkolu: *„Vítejte v tajemném lese u zříceniny hradu Louzek! Tento les je domovem mnoha starých stromů, které jsou zde už stovky let. Můžete si představit jaké příběhy by tyto stromy mohly vyprávět, kdyby mohly mluvit. Vaším prvním úkolem je prozkoumat les a najít nejstarší strom, jaký zde roste. Jak asi poznáte, že je strom starý? Podívejte se na jeho tlustý kmen a veliké větve. Pokuste se ho obejmout! Je moc velký? Můžete požádat rodiče, aby vám pomohli. Poté najděte ten nejmladší strom. I ten se pokuste obejmout. Jaký je mezi nimi rozdíl? Určete druh stromu a odhadněte jeho stáří. Je starší než vy? A je strašitější než hrad Louzek?“*

3. strana – Obránce hradu Sokolčí

Formulace úkolu: „*Představte si, jak rytíři chránili svůj hrad před nepřáteli. Vítejte u zříceniny hradu Sokolčí. I zde dříve stál majestátní hrad, dnes můžete v okolí vidět hlavně krásnou přírodu. Pomocí přírodnin postavte hrad a jeho opevnění. Jak dříve hrad Sokolčí asi vypadal? Jaké měl věže, brány a hradby? A jak byste ho chránili před nájezdy vojáků? Zkuste požit co nejvíce přírodnin, co v okolí najdete. Aby váš hrad byl dobře chráněn, postavte malé lodičky z listů nebo čehokoliv co najdete, pošlete je po řece a sledujte, jak plují. Jak byste pomocí těchto lodiček chránili svůj hrad před nepřáteli?*“

4. strana – Ornitologem na hradě Velešín

Louka okolo hradu je plná ptáků, kteří zde žijí a zpívají své písně. V této části se dozvíte více o ptácích a ornitologii. Ornitologie a ptáci. Co je to ornitologie? Ornitologie je věda, která se zabývá studiem ptáků. Ptáci jsou fascinující tvorové a jejich pozorování může být také velmi zábavné.

Formulace úkolu: „*Ornitologie je věda o ptácích. Co myslíte, že ornitologové dělají? Zkuste si to představit a napsat tři věci, co asi ornitologové dělají. Ptáci jsou všude kolem nás a každý z nich je jedinečný. Na louce u hradu Velešín můžete pozorovat mnoho druhů ptáků. Proto je vaším úkolem nakreslit jednoho z ptáčků, které jste zde zahlédli. Pokuste se určit druh ptáka, a jaké další byste zde mohli vidět? Přemýšlejte a zkuste je napsat. Dále doplňte následující úkol: Pták s krásným zpěvem je? Největší pták, který nemůže létat, je? Pták, který rád klove do stromů, je?. Odpovězte na otázku, zda mohou být tyto ptáčkové viděny na louce, na které právě stojíte.*“

5. strana – Kelti z Hradiště

Vítejte na keltském hradišti, toto místo bylo, kdyby domovem Keltů, kteří zde žili před mnoha staletími. Keltové byli skvělí řemeslníci a bojovníci a zanechali nám spoustu zajímavých stop. Představte si jak Keltové žili a jaké nástroje používali.

Formulace úkolu: „*Představte si, že jste Kelty, kteří žili na tomto hradišti. Každý den ještě pracovali na polích, vyráběli nástroje a zbraně z pazourků a bojovali za svou zemi. Zkuste vyrobit svůj vlastní pazourek jako Keltové! Najděte kameny, větvičky a další materiály v okolí a vytvořte z nich nástroj. Jak by asi vypadal? Co byste s ním mohli dělat? Nakreslete svůj pazourek do pracovního sešitu. Po dokončení svého pazourku ho vyfotografujte a nahrajte na stránku Padlet pomocí QR kódu, který najdete v pracovním sešitě. Můžete se podívat i na výtvary ostatních.*“

6. strana – Kaplický sklář

Na této straně se práce zabývá městem Kaplice, jako jedním z důležitých bodů didaktických listů. Jelikož je město Kaplice bohaté na historii a krásné památky, tak pro rodiny s dětmi nabízí mnoho zajímavých míst k objevování. Jednou z nejvýznamnějších památek města je kostel sv. Petra a Pavla, který je nejen duchovním centrem města, ale také architektonickým skvostem, proto se v této části rodiny s dětmi vydají na dobrodružství po stopách historie a poznají tajemství tohoto kostela.

Formulace úkolu: *„Milé děti, připravili jsme pro vás zábavný úkol, který vám pomůže lépe poznat kostel sv. Petra a Pavla ve výtvarné formě. Nejprve se vydejte na prohlídku kostela. Během této prohlídky si všimněte různých detailů – například vitráží v oknech, soch, maleb a nejrůznějších ornamentů. Zkuste si zapamatovat co nejvíce zajímavých věcí. Úkolem je, vytvořit si vlastní vitráž, proto na papír nakreslete různé tvary, které byste v okně chtěli mít, dále je vybarvěte různými barvičkami a vystříhnete tyto tvary. Vlepte je do pracovního sešitu, který bude sloužit jako základ vitráže, snažte se je uspořádat tak aby vypadali co nejzajímavější. Pomocí fixů, pastelů nebo tužek můžete dokreslit detaily nebo ozdobné prvky, které vitráž ještě více ožíví.“*

7. strana – Kartograf koněspřežní železnice

Koněspřežní železnice je fascinujícím kouskem historie dopravy, který nám ukazuje, jak se lidé a zboží přepravovali před více než 150 lety. V jižních Čechách, konkrétně v Bujanově, se nachází muzeum, které nám tuto část historie přibližuje. Společně se v této části rodiny s dětmi vydají na cestu zpět v čase a naučí se více o této unikátní železnici, která spojovala Čechy s Rakouskem.

V muzeu koněspřežní železnice v Bujanově se nachází mnoho zajímavých exponátů a informací o tom, jak tato železnice fungovala. Původní koněspřežní dráha byla postavena v 19. století a spojovala České Budějovice s Lincem. Byla to první železnice na evropském kontinentu, která sloužila k přepravě lidí a zboží.

Formulace úkolu: *„Tento úkol vám pomůže lépe pochopit, jak fungovala koněspřežní železnice. Proto prvním důležitým krokem je navštívit muzeum v Bujanově, kde získáte potřebné informace, všimněte si zde různých informací o trase železnice, stanicích a způsobu přepravy. Zapište si nebo zapamatujte hlavní body, kudy železnice vedla. Poté si sami vytvoříte vlastní mapu této historické trasy. Do volného místa na této straně nejprve zakreslete hlavní body*

trasy, poté spojte tyto body čarou, vyznačte důležité body jako například stanice a dokreslete okolní krajinu. Dokreslit můžete i koně, které táhnou vagón.“

8. Informace pro rodiče

Na poslední straně těchto listů se budou nacházet informace pro rodiče. Tyto informace zahrnují vše nutné, co mít na paměti a co si nezapomenou vzít s sebou. Jako základní potřeby pro tvorbu didaktických listů nebo základní vybavení pro víkend trávený v přírodě.

„Milí rodiče, aby byl váš výlet do regionu Kaplicka co nejpříjemnější a nejzábavnější, připravili jsme pro vás seznam věcí, které byste měli vzít s sebou. Tento seznam vám pomůže být připraveni na různé situace a zajistí, že si všichni členové rodiny užijí skvělý víkend plný poznávání a zábavy. 1. Pohodlné oblečení a obuv: vzhledem k tomu, že budete hodně prozkoumávat, doporučujeme pohodlné sportovní oblečení a obuv vhodnou pro delší chůzi. 2. Pití a svačtinu: na cestách je důležité mít dostatek tekutin a drobné občerstvení. 3. Pláštěnky nebo deštníky: počasí může být nepředvídatelné, takže je dobré mít s sebou vybavení pro všechny příležitosti. 4. Fotoaparát nebo telefon: je nutný pro zachycení krásných momentů a také při práci na jednom z úkolů. 5. Tužky, fixy, pastelky: vaše děti budou mít úkoly, které zahrnují kreslení a zapisování. 6. Informace a mapy: pro snadnější orientaci si předem stáhněte mapy oblasti a případné informace o otevírací době památek. Důležitým bodem je nezapomenout, že veškeré obrázky v listech slouží jako omalovánky, proto nezapomeňte svým dětem připomenout, ať si svůj sešit vyzdobí do posledního detailu. Doufáme, že vám tyto informace pomohou k bezproblémovému a příjemnému výletu. Užijte si společně chvíle objevování historie a krásných památek s vašimi dětmi! Šťastnou cestu a krásné zážitky!“

Závěr

Závěr této bakalářské práce se zaměřuje na shrnutí poznatků a zhodnocení zkoumaného tématu „Víkend na památkách Kaplicka“. Cílem této práce bylo představit a analyzovat potenciál turistického regionu Kaplicka s důrazem na jeho kulturně – historické památky a jejich význam pro cestovní ruch.

V úvodních kapitolách byla provedena základní geografická analýza regionu, která zahrnovala fyzickogeografické charakteristiky Jihočeského kraje, Novohradských hor a v neposlední řadě pak specificky oblast Kaplicka. Tato část práce ukázala, že Kaplicko nabízí rozmanitou přírodní scenérii, která je ideálním základem pro rozvoj turismu. Mimo jiné jsme se dozvěděli, že tato oblast nabízí také zajímavé a dlouhé historické dědictví.

Dále byla podrobně rozebrána problematika turismu a cestovního ruchu v tomto regionu. Byli identifikovány klíčové faktory ovlivňující návštěvnost a zájem o památky, včetně výchovy k vztahu ke kulturně-historickému dědictví, ochrany památek a jejich propagace. Získané informace prokázaly, že aktivní výchova a zvyšování povědomí o kulturně-historickém dědictví jsou klíčové pro udržení a zvýšení návštěvnosti těchto míst.

Jednotlivé památky jako jsou koněspřežní železnice, zřícenina hradu Velešín a dále Pořešín, Sokolčí a Louzek, v neposlední řadě také Hradištský vrch neboli keltské hradiště, byly detailně popsány v následující kapitole. Každá z těchto památek představuje jedinečný historický a kulturní prvek, který přispívá k celkové atraktivitě regionu.

Praktická část práce zahrnovala tvorbu pracovních listů pro rodiny s dětmi, což bylo zaměřeno na zvýšení zájmu o památky a jejich návštěvnost. Tyto pracovní listy byly navrženy takovým způsobem, aby nejen informovaly, ale také zábavnou formou motivovaly k objevování a ochraně kulturního dědictví.

Celkově lze konstatovat, že Kaplicko má značný potenciál pro rozvoj turismu díky své bohaté kulturně-historické nabídce a přírodnímu bohatství. K dosažení maximálního potenciálu je však nutné pokračovat v aktivitách zaměřených na propagaci, vzdělávání a ochranu památek. Závěrem lze také doporučit posílení marketingových aktivit, spolupráci s místními komunitami a další vývoj edukačních programů, které podpoří trvalý zájem o kulturní dědictví Kaplicka.

Seznam použitých zdrojů

BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010, 11-13 s. ISBN 978-80-87000-37-3.

CÍLEK, Václav. *Kulturní krajina aneb proč ji chránit?* Ministerstvo životního prostředí, 2000. ISBN 80-7212-134-0.

DOLEŽALOVÁ, Jiřina. *Po zaniklých hradech jižních Čech*. Regia, 2005. ISBN 80-86367-51-7.

HAJER, Václav. *Kaplický poutník aneb Kaplickem ze všech stran*. KIC Kaplice, 2009. ISBN 978-80-254-5453-4.

HAVLŮJOVÁ, Hana, Dušan FOLTÝN a Kateřina CHARVÁTOVÁ. *Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví a vzdělávání pro udržitelný rozvoj v ČR. ENVIGOGIKA* [online]. 2012,18[cit.2024-07-02].Dostupné z:

<https://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/78/82>

HESKOVÁ, Marie. a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2006. Vyd. 1. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-948-3

HORYNA, Mojmir. *Novohradské hory a Novohradské podhůří-příroda, historie, život*. 3. Baset, 2007. ISBN 978-80-7340-091.

HRALA, Václav. *Geografie cestovního ruchu*. 4. Idea Servis, 2001. ISBN 80-85970-36-8. Kaplický zpravodaj 2003/03

KOŽELUH, Milan. *Nezapomenuté stopy-Novohradské hory*. 2. INPRESS, 2014. ISBN 978-80-903427-9-8.

MÖRTL, Otto. SVOBODA, Miroslav. *Kaplicko a Novohradsko: historie, krajina a turistické trasy*. Dona, 1992. ISBN 8085463091.

PALMER, J. A. *Environmental education in the 21st Century*. London; New York. 2003.

PARKAN, František. *Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví. Metodická příručka*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008. ISBN 978-80-7290-287-3.

PROCHÁZKA, Radovan. *Bouře nad Pořešínem*. Nakladatelství Českého lesa – Procházka Zdeněk. 2017. ISBN: 978-80-87316-72-6.

SAILER, Herbert. *Kaplice-dějiny jednoho městečka na Šumavě*. KIC Kaplice, 2017.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého III*. Argo, 1994. ISBN 80-85794-27-6.

SCHUSSER, František. *Putování za růží a lilii*. 4. Veduta, 2007. ISBN 978-80-86829-29-6.

TRUST, A. *Opening doors: Learning in the historic environment*. London: Attingham Trust. 2004

ZAHRADNÍKOVÁ, Jana. Průřezové téma: *Výchova ke vztahu ke kulturně-historickému dědictví*. In Parkan, F. a kol. (Ed.), *Výchova ke vztahu ke kulturněhistorickému dědictví. Metodická příručka*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. 2008.

ZAVŘEL, Petr. *Novohradské hory a Novohradské podkúří*. 1. vyd. Praha.: Baset, 2006. ISBN 80-7340-091-X

ZEMAN, Jaroslav. *Koněspřežní železnice nejen v roce 2022*. 2022.

Elektronické zdroje

KIC Kaplice. *Můj biják* [online]. 2011 [cit. 2024-07-03]. Dostupné z: <http://www.mujbijak.cz/kino-33>

Koněspřežka České Budějovice – Linec – nejstarší železniční trať v České republice. *Kudy z nudy* [online]. [cit. 2024-07-03]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/ceska-nej/dopravni/trat-ceske-budejovice-linec>

Město Kaplice [online]. [cit. 2024-07-03]. Dostupné z: www.mestokaplice.cz

Město Kaplice. *IKaplice* [online]. 2000 [cit. 2024-07-03]. Dostupné z: <https://ikaplice.cz/>

Novohradské hory. *Český cestovatel* [online]. 2012 [cit. 2024-07-02]. Dostupné z: www.ceskycestovatel.cz/novohradske-hory/

Pohoří Novohradské hory. *Na treku* [online]. 2024 [cit. 2024-07-02]. Dostupné z: <https://www.natreku.cz/novohradske-hory/#>

Přírodní park Novohradské hory [online]. [cit. 2024-07-02]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/prirodni-park-novohradske-hory>

Seznam příloh

Přílohy I. Obrazový materiál konkrétních historických památek regionu.....42

Přílohy II. Obrazový materiál k praktické části.....47

Přílohy

Přílohy I.

Obrázek 1: Kostel sv. Petra a Pavla

Obrázek 2: Kostel sv. Floriána

Obrázek 3: Stanice Holkov, pohled od jihovýchodu, 2022

Obrázek 4: Interiér stáji, 2022

Obrázek 5: Pohled na objekt tzv. „kočárovny“ z jihu, 2022

Obrázek 6: Bujanovská stanice, pohled od východu, 2022

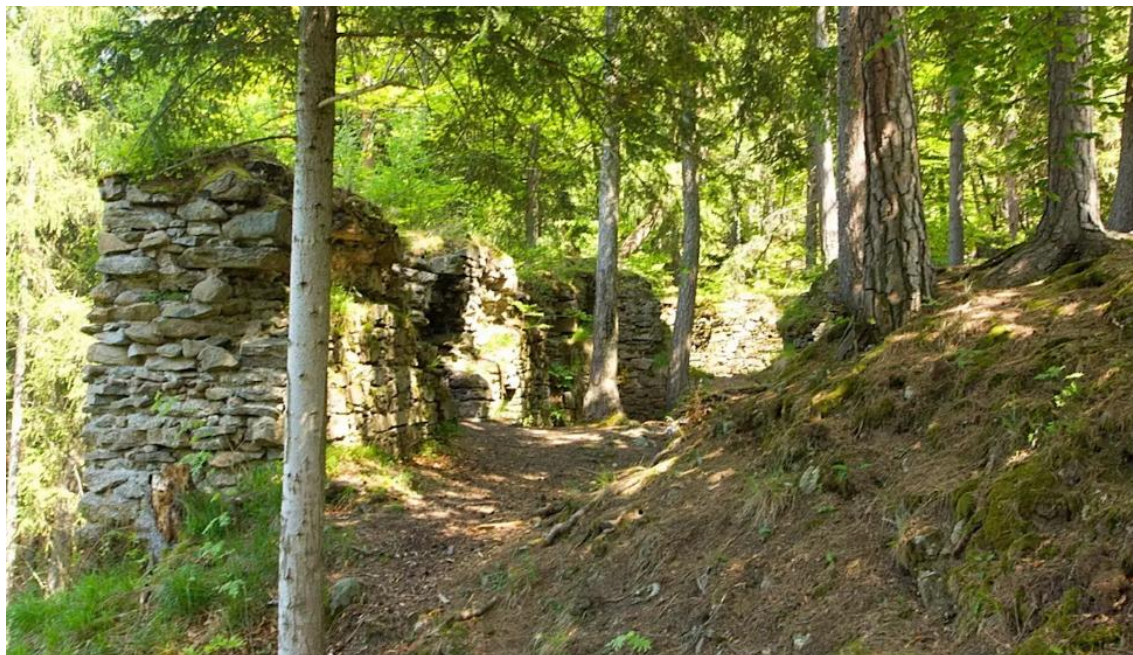
Obrázek 7: Zřícenina hradu Velešín

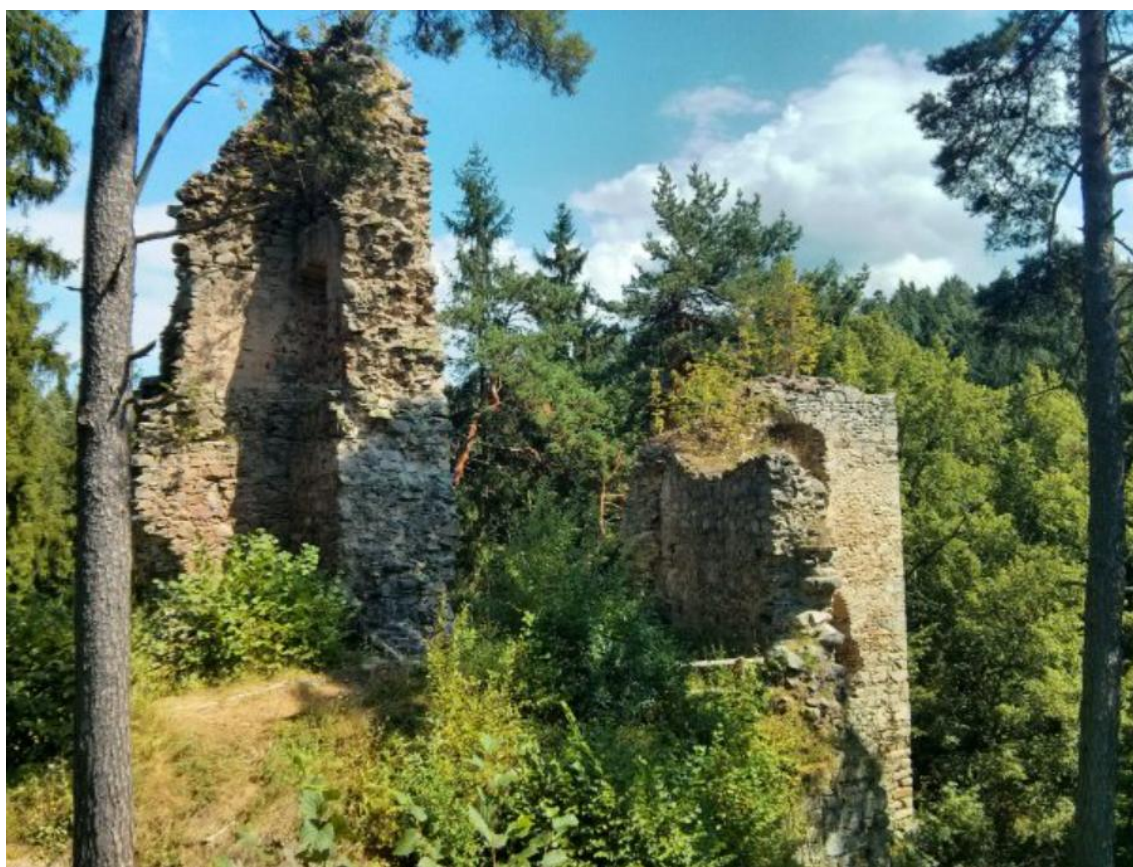
Obrázek 8: Zřícenina hradu Pořešín

Obrázek 9: Zřícenina hradu Sokolčí

Obrázek 10: Zřícenina hradu Louzek

Přílohy II.

Obrázek 11: Pracovní listy-úvodní str., informace pro rodiče

Milí rodiče, aby byl váš výlet do regionu kaplicka co nejpříjemnější a nejzábavnější, připravili jsme pro vás seznam věcí, které byste měli vzít s sebou. Tento seznam vám pomůže být připraveni na různé situace a zajistí, že si všichni členové rodiny užijí skvělý víkend plný poznávání a zábavy.

1. Pohodlné oblečení a obuv: vzhledem k tomu, že budete hodně prozkoumávat, doporučujeme pohodlné sportovní oblečení a obuv vhodnou pro delší chůzi.
2. Pití a svačinu: na cestách je důležité mít dostatek tekutin a drobné občerstvení.
3. Pláštěnky nebo deštníky: počasí může být nepředvídatelné, takže je dobré mít s sebou vybavení pro všechny příležitosti.
4. Fotoaparát nebo telefon: je nutný pro zachycení krásných momentů a také při práci na jednom z úkolů.
5. Tužky, fíky, pastelky: vaše děti budou mít úkoly, které zahrnují kreslení a zapisování.
6. Informace a mapy: pro snadnější orientaci si předem stáhněte mapy oblasti a případné informace o otevírací době památek.

Doufáme, že vám tyto informace pomohou k bezproblémovému a příjemnému výletu. Užijte si společně chvíle objevování historie a krásných památek s vašimi dětmi!

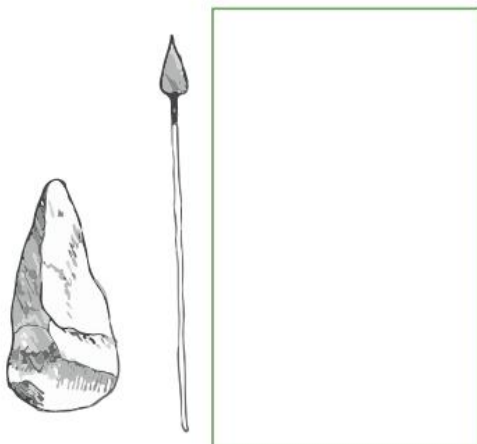
Šťastnou cestu a krásné zážitky!

Obrázek 12: Pracovní listy – Keltské hradiště, Zřícenina Louzek

Kelti z Hradiště

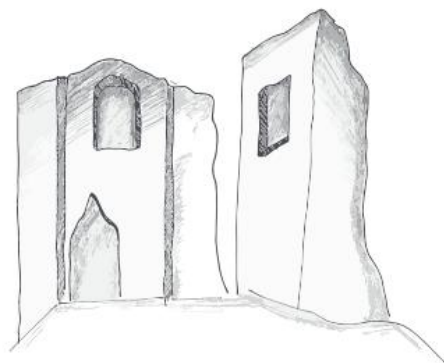
Představte si, že jste Kelti, kteří žili na tomto hradišti. Každý den ještě pracovali na polích, vyráběli nástroje a zbraně z pazourků a bojovali za svou zemi. Zkuste vyrobit svůj vlastní pazourek jako Keltové! Najděte kameny, větvičky a další materiály v okolí a vytvořte z nich nástroj. Jak by asi vypadal? Co by jste s ním mohli dělat? Nakreslete svůj pazourek do pracovního sešitu. Po dokončení svého pazourku ho vyfotografujte a nahrajte na stránku Padlet pomocí QR kódu, který najdete v pracovním sešitě. Můžete se podívat i na výtvary ostatních.

Vítejte v tajemném lese u zříceniny hradu Louzek! Tento les je domovem mnoha starých stromů, které jsou zde už stovky let. Můžete si představit jaké příběhy by tyto stromy mohly vyprávět, kdyby mohly mluvit.

Tajemný les u hradu Louzek

Vášim prvním úkolem je prozkoumat les a najít nejstarší strom, jaký zde roste. Jak asi poznáte, že je strom starý? Podívejte se na jeho tlustý kmen a veliké větve. Pokuste se ho obejmout! Je moc velký? Můžete požádat rodiče, aby vám pomohli. Poté najděte ten nejmladší strom. I ten se pokuste obejmout. Jaký je mezi nimi rozdíl? Určete druh stromu a odhadněte jeho stáří. Je starší než vy? A je strašší než hrad Louzek? Své poznatky si můžete zapisovat do prázdných řádků.

Obrázek 13: Pracovní listy – Sokolčí, Pořešín

Představte si, jak rytíři chránili svůj hrad před nepřáteli.

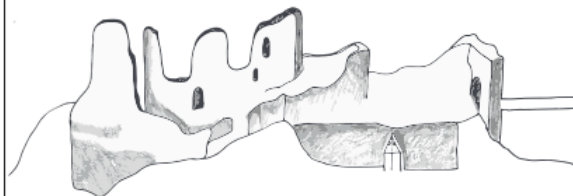
Obránce hradu Sokolčí

Vítejte u zříceniny hradu Sokolčí. I zde dříve stál majestátní hrad a dnes můžete v okolí vidět především krásnou přírodu.

Pomocí přírodnin postavte hrad a jeho opevnění. Jak dříve hrad Sokolčí asi vypadal? Jaké měl věže, brány a hradby? A jak byste ho chránili před nájezdy vojáků? Zkuste požit co nejvíce přírodnin, co v okolí najdete.

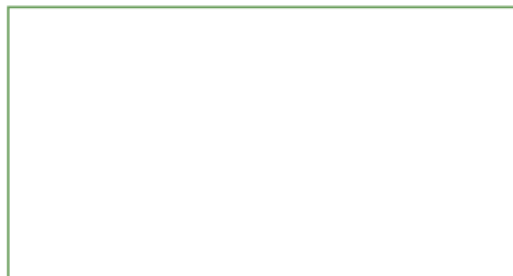
Aby váš hrad byl dobře chráněn, postavte malé lodičky z listů nebo čehokoliv co najdete, pošlete je po řece a sledujte, jak plují. Jak byste pomocí těchto lodiček chránili svůj hrad před nepřáteli?

„Vítejte na tajemném hradě Pořešín! Tento starodávný hrad byl postaven ve 13. století, a kdysi stál majestátně na vrcholu kopce, odkud chránil okolní krajinu. Dnes je Pořešín krásnou zříceninou plnou příběhů a záhad, které čekají na to, až je objevíte! Hrad Pořešín byl svého času jedním z nejvýznamnějších hradů. Byl obklopen hlubokými lesy a strmými svahy, což z něj činilo téměř nedobytnou pevnost. Představte si rytíře, kteří zde žili, a jejich dobrodružné výpravy do okolí!“

Fantazie na hradě Pořešín

Nejprve se vydejte do hradního muzea, kde uvidíte úžasný model hradu a obrázky, což vám ukáže jak hrad vypadal před stovkami let. Představte si, jaké by to bylo žít na takovém hradě a co všechno byste tam mohli zažít! Vydejte se na malou procházku k nedaleké vyhlídce. Odtud budete mít nádherný výhled na okolní krajinu, přesně jako rytíři, kteří zde kdysi hlídkovali. Představte si jaké to asi bylo stát na hradbách a sledovat, jestli se neblíží nepřátelé. A teď je čas na tu nejobavnější část! Jste místní stavitelé a máte možnost navrhnout svůj vlastní hrad. Jak by asi vypadal? Jaké by měl věže, hradby a brány? Do volného prostoru na této straně nakreslete pomocí psacích potřeb, svůj vysněný hrad. Použijte svou fantazii a nebojte se být kreativní!

Obrázek 14: Pracovní listy – Velešín, Koněspřežní železnice

Ornitologem na hradě Velešín

Ornitologie je věda o ptácích. Co myslíte, že ornitologové dělají? Zkuste si to představit a napsat tři věci, co je asi nápní práce ornitologa.

Ptáci jsou všude kolem nás a každý z nich je jedinečný. Na louce u hradu Velešín můžete pozorovat mnoho druhů ptáků. Proto je vaším úkolem nakreslit jednoho z ptáčků, které jste zde zahlédli.

Pokuste se určit druh ptáka, a jaké další byste zde mohli vidět? Přemýšlejte a zkuste je napsat. Dále doplňte následující úkol: Pták s krásným zpěvem je? Největší pták, který nemůže létat, je? Pták, který rád kloue do stromů, je?. Odpovězte na otázku, zda mohou být tito ptáčkové viděni na louce, na které právě stojíte.

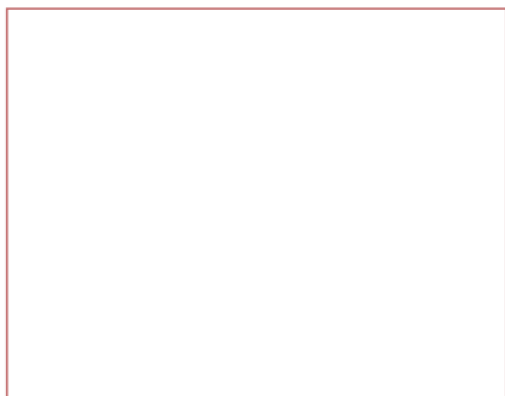

Tento úkol vám pomůže lépe pochopit, jak fungovala koněspřežní železnice. Proto prvním důležitým krokem je navštívit muzeum v Bujanově, kde získáte potřebné informace, všimněte si zde různých informací o trase železnice, stanicích a způsobu přepravy. Zapište si nebo zapamatujte hlavní body, kudy železnice vedla. Poté si sami vytvořte vlastní mapu této historické trasy.

Do volného místa na této straně nejprve zakreslete hlavní body trasy, poté spojte tyto body čarou, vyznačte důležité body jako například stanice a dokreslete okolní krajinu. Dokreslit můžete i koně, které táhnou vagón.

Kartografem koněspřežní železnice

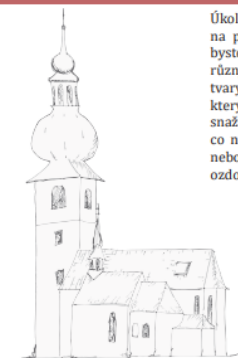
Obrázek 15: Pracovní listy – Kaplice, informace pro práci s listy

Milé děti, připravili jsme pro vás zábavný úkol, který vám pomůže lépe poznat kostel sv. Petra a Pavla po jeho výtvarné stránce. Nejprve se vydejte na prohlídku kostela. Během této prohlídky si všimněte různých detailů – například vitráží v oknech, soch, maleb a nejrůznějších ornamentů. Zkuste si zapamatovat co nejvíce zajímavých věcí.

Nezapomeňte, že veškeré obrázky v listech slouží jako omalovánky, proto nezapomeňte svým dětem připomenout, ať si svůj sešit vyzdobí do posledního detailu.

Kaplický sklář

Úkolem je, vytvořit si vlastní vitráž, proto na papír nakreslete různé tvary, které byste v okně chtěli mít, dále je vybarvěte různými barvičkami a vystřihněte tyto tvary. Vlepte je do pracovního sešitu, který bude sloužit jako základ vitráže, snažte se je uspořádat tak aby vypadali co nejzajímavější. Pomocí fixů, pastelky nebo tužek můžete dokreslit detaily nebo ozdobné prvky, které vitráž ještě více ožíví.

Zdroje příloh

Přílohy I.: internetové zdroje

Obrázek 1.: <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-sv-petra-a-pavla-se-hrbitovem-19195131>

Obrázek 2.: https://iispp.npu.cz/mis_public/preview.htm?id=1548733

Obrázky 3.-5.: ZEMAN, Jaroslav. *Koněspřežní železnice nejen v roce 2022*. 2022.

Obrázek 7.: <https://www.velesin.cz/document-open-02614-008/velesinsky-zpravodaj-2021-letni-special.pdf>

Obrázek 8.: https://www.idnes.cz/ceske-budejovice/priloha/rop-jihozapad-zricenina-poresin.A140724_163547_budejovice-prilohy_lpo

Obrázek 9.: <https://www.kudyznudy.cz/kam-pojedete/jihocesky-kraj/novohradsko-doudlebsko/benesov-nad-cernou>

Obrázek 10.: <https://www.lovecpokladu.cz/en/places/m/zricenina-hradu-louzek-69>

Přílohy II.: vlastní zpracování